

**SEKSUAALISTA VÄKIVALTAAN KOKENEIDEN PARIEN
TYYTYVÄISYYS JA TYYTYMÄTTÖMYYS PARISUHTEESSA**

Hennaleena Simula
Pro gradu –tutkielma
Psykologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Helmikuu 2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Psykologian laitos

SIMULA, HENNALEENA: Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden parien tyytyväisyys ja tyytymättömyys parisuhteessa
Pro gradu -tutkielma, 47 sivua
Ohjaaja: Juha Holma
Psykologia
Helmikuu 2017

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkoitukseni oli selvittää, miten seksuaalista väkivaltaa kokeneet pariskunnat puhuvat parisuhteestaan lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseen tarkoitettussa pariterapiassa. Tavoitteenani oli selvittää, millaisia tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä herättäviä asioita parit nostavat esiin puhuessaan parisuhteestaan, miten nuo asiat liittyvät parisuhteen väkivaltaan ja mitkä asiat selittävät parisuhteessa pysymistä väkivallasta huolimatta.

Tutkimus on osa Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimusklinikan Pariterapia parisuhdeväkivallan ehkäisemisen keinona -tutkimusta. Tutkimuksen aineisto koostui neljän parin nauhoitetuista pariterapiakäynneistä. Kriteerinä parien valinnassa oli, että he olivat ACBI (Abusive and Controlling Behaviour Inventory) -lomakkeen vastausten perusteella kokeneet seksuaalista väkivaltaa parisuhteessaan useita kertoja kuukaudessa. Tutkimusmenetelmänä käytin sisällönanalyysejä.

Pariskuntien keskusteluissa nousi esiin kuusi parisuhteen teemaa: (1) yhteinen aika, (2) yhdessä keskustelu, (3) positiivisten tunteiden ja välittämisen ilmaiseminen, (4) seksi ja intiimiys, (5) tasa-arvo sekä (6) luottamus. Teemoista keskustellessaan parit puhuivat useammin tyytymättömyydestään edellä mainittujen asioiden vähäisyyteen tai toteutumattomuuteen. Väkivallasta parit puhuivat pääasiassa epäsuorasti, mutta kaikkien teemojen kohdalla se tuli jollain lailla esiin. Parisuhdettaan jatkaneiden ja eroon päätyneiden parien tarkastelulla saatiin viitteellisiä tuloksia siitä, että vähäisetkin myönteiset asiat parisuhteessa sekä molemminpuolinen halu muuttaa tyytymättömyyttä tuottavia asioita voivat olla yhteydessä parisuhteen jatkamiseen väkivallasta huolimatta. Lisäksi vaikuttaisi siltä, että seksuaalisella tyytyväisyydellä ja aktiivisuudella voisi olla erityistä merkitystä suhteen jatkuvuudelle.

Tulokset osoittivat, että seksuaalista väkivaltaa kokeneilla pareilla tyytymättömyyttä tuottivat samankaltaiset asiat kuin aiemman tutkimuksen perusteella pareilla yleensä. Koska parisuhteen teemat nousivat keskustelunaiheiksi spontaanisti, voidaan niiden olettaa olevan merkityksellisiä pareille ja siten niistä on syytä keskustella pariterapiassa. Tuloksilla on merkitystä kliinisessä työssä, jossa niitä voidaan käyttää suunniteltaessa erityisesti seksuaalista väkivaltaa kokeneiden parien paritapaamisia.

Avainsanat: pariterapia, parisuhdeväkivalta, seksuaalinen väkivalta, parisuhdetyytyväisyys, sisällönanalyysi

University of Jyväskylä
Department of Psychology

SIMULA, HENNALEENA: Satisfaction and dissatisfaction in relationships of couples experiencing sexual violence

Master's thesis, 47 pages

Supervisor: Juha Holma

Psychology

February 2017

The purpose of this master thesis was to study how couples experiencing sexual violence talk about their relationships in couple's therapy developed for preventing intimate partner violence. My aim was to examine which matters increase satisfaction or dissatisfaction in couples' relationships, how those matters are related to the violence couples were experiencing and which matters may explain the fact that many couples stay together despite the violence.

This study is a part of a research project carried out by the Psychotherapy Training and Research Centre of University of Jyväskylä. The data consist of four couples' recorded therapy sessions. Couples were chosen by using ACBI (Abusive and Controlling Behavior Inventory) –forms and they all had experienced intimate sexual violence several times a month. The data was analyzed by using content analysis.

Six themes emerged from the couples' discussions: (1) time spent together, (2) dialogue, (3) expressing positive emotions and caring, (4) sex and intimacy, (5) equality, and (6) trust. The couples typically discussed the lack or insufficient amount of the matters rather than about being happy about them. Even though the couples discussed violence indirectly all the themes were covered in their discussions. By examining the differences between the couples who divorced and those who continued their relationship, it seems that even modest positive aspects in the relationship and the willingness of both parties to improve upon the sources of unhappiness could be a factor in continuing the relationship despite the violence. Also it seems that sexual satisfaction and activity could have an important role in the longevity of the relationship.

The results show that couples experiencing sexual violence are dissatisfied with similar matters as other couples according to previous research. Because these six themes emerged spontaneously in the discussion among spouses, it can be said that they were somehow significant for them and it is valid to discuss the themes in couple's therapy. The results are significant for clinical practitioners working with couples experiencing especially sexual violence.

Key words: couples therapy, intimate partner violence, sexual violence, relationship satisfaction, content analysis

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	1
Parisuhdetyytyväisyys	2
Parisuhdeväkivallan vaikutukset	6
Tutkimuksen tarkoitus	9
TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
Aineisto	10
Menetelmät	10
TULOKSET	12
Yhteinen aika	12
Yhdessä keskustelu	14
Positiivisten tunteiden ja välittämisen ilmaiseminen	21
Seksi ja intiimiys	23
Tasa-arvo	25
Luottamus	31
Väkivalta parien keskusteluissa	32
Parisuhteen jatkaminen	34
POHDINTA	35
LÄHTEET	42

JOHDANTO

Lähisuhdeväkivalta on merkittävä ongelma parisuhteissa ympäri maailman. WHO:n kansainvälisessä vertailevassa tutkimuksessa parisuhteessaan fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa kokeneiden naisten prosentuaalinen osuus kaikista parisuhteessa eläneistä naisista vaihteli maasta riippuen 15 prosentista 71 prosenttiin (Ellsberg, Jansen, Heise, Watts, & García-Moréno, 2008). Suomalaisten kyselytutkimusten mukaan nykyisessä parisuhteessaan fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa oli kokenut 22 prosenttia naisista (Heiskanen & Piispa, 1998) ja 16 prosenttia miehistä (Heiskanen & Ruuskanen, 2010). Tutkimukset osoittavat väkivallan rasittavan parisuhdetta muun muassa lisäämällä epäsopea ja konflikteja parisuhteessa (Shortt, Capaldi, Kim & Laurent, 2010). Tästä huolimatta monet väkivaltaisessa suhteessa elävät parit jatkavat yhdessä, mikä on herättänyt tutkijoiden kiinnostuksen väkivallan ja parisuhdetyytyväisyyden välisestä yhteydestä.

Lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet parisuhdeväkivallan olevan yhteydessä parisuhdetyytyväisyyden laskuun (mm. Ackerman & Field, 2011; Shortt, Capaldi, Kim & Laurent, 2010; Stith, Green, Smith & Ward, 2008). Williamsin ja Friezen (2005) mukaan jo lievä molemminpuolinen väkivalta vähentää merkittävästi puolisoitten tyytyväisyyttä parisuhteeseensa. Yksipuolisessa väkivallassa parisuhdetyytyväisyys kärsii enemmän väkivallan uhrilla kuin tekijällä (Stith, Green, Smith & Ward, 2008).

Useat tutkimukset tukevat käsitystä, että väkivallan kohteeksi joutumisella olisi kielteisemmät vaikutukset naisten kuin miesten parisuhdetyytyväisyyteen (Ackerman, 2012; Williams & Frieze, 2005; Shortt, Capaldi, Kim & Laurent, 2012; Stith, Green, Smith & Ward, 2008). Tulosta ei selitä se, että naisten vammat olisivat vakavampia tai heihin kohdistettu väkivalta rajumpaa (Ackerman & Field, 2011; Williams & Frieze, 2005). Tyytyväisyyden lasku ei ole myöskään yhteydessä väkivallantekijän sukupuoleen. Naisten tyytymättömyydestä parisuhteeseen kertonee myös se, että naiset päättävät suhteen aggressiiviseen kumppaniinsa miehiä todennäköisemmin (Ackerman, 2012). Väkivallantekijöillä taas yhteys väkivallan ja tyytymättömyyden välillä näyttäisi olevan vahvempi miehillä (Stith, Green, Smith & Ward, 2008). Voikin olla, että väkivallantekijöistä erityisesti miehille väkivalta toimii tapana ilmaista tyytymättömyyttään ja saavuttaa valtaa epätydyttävässä suhteessa.

Mielenkiintoista on, että väkivalta ei vaikuta kaikkiin pareihin yhtä voimakkaasti. Muun muassa Williamsin ja Friezen (2005) tutkimuksessa saatiin alustavaa näyttöä siitä, että on olemassa pareja, jotka väkivallasta huolimatta kokevat parisuhteensa tyydyttäväksi. Toisin sanoen he ovat ikään kuin immuuneja väkivallan parisuhdetyytyväisyyttä turmelevalle vaikutukselle. Shorttin, Capaldin, Kimin ja Laurentin (2010) tutkimuksessa huomattiin positiivisten tunteiden, kuten kiinnostuksen ja

huumorin, lisäävän myös väkivaltaa kokevilla pariskunnilla parisuhdetyytyväisyyttä, mikä voi osittain selittää kokemusta parisuhteesta tyydyttävänä. Väkivalta on vain yksi osa väkivaltaista suhdetta, minkä takia on syytä tarkastella näiden pariskuntien parisuhdetta laajemmin ymmärtääksemme heidän parisuhdetyytyväisyyteensä liittyviä seikkoja. Tarkoitukseni onkin selvittää, millaisia tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä herättäviä puolia väkivaltaa kokeneiden parisuhteisiin liittyy. Ensiksi kuitenkin käyn läpi, mitä aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään tyytyväisyydestä parisuhteissa yleensä ja miten väkivallan on osoitettu vaikuttavan pariskuntien osapuoliin yksilöinä.

Parisuhdetyytyväisyys

Seuraavaksi tarkastelen parisuhdetyytyväisyyteen tutkimusten mukaan liittyviä asioita. Parisuhdetyytyväisyydellä tarkoitan puolisoiden tunnetta avio- tai avoliittonsa tilasta, josta käytetään tutkimuksesta riippuen nimitystä onnellisuus, onnistuminen tai tyytyväisyys. Osassa tutkimuksista puhutaan myös ”hyvästä” parisuhteesta. Näen kuitenkin eri käsitteiden tarkoittavan pohjimmiltaan samaa asiaa.

Tutkimusten mukaan parien yhdessä viettämä aika on tärkeää parisuhdetyytyväisyydelle (Claxton & Perry-Jenkins, 2008; Malinen, 2011; Kontula, 2013). Se, mitä tuona aikana tehdään, ei sen sijaan näytä olevan yhtä olennaista. Malisen (2011) tutkimuksessa hyviä parisuhdehetkiä koettiin muun muassa lenkkeillessä, lautapelejä pelatessa, saunoessa ja yhdessä siivotessa. Samoin suomalaisia pitkiä avioliittoja tutkineen Määtän (2000) aineistossa yhdessä harrastaminen, kahdenkeskiset lomat sekä kävelyretket ja juttutuokiot osoittautuivat tärkeiksi avio-onnen selittäjiksi. Monet tutkimuksen pareista pitivät myös tärkeänä yhdessä hassuttelua, parin omia vitsejä ja sisäpiirijuttuja.

Toinen parisuhdetyytyväisyydelle tärkeä asia on parien välisen kommunikaation toimivuus. Tutkimusten mukaan onnellisissa parisuhteissa puoliset huomioivat ja kuuntelevat toisiaan ja ilmaisevat tunteitaan (Kontula, 2013) Puolisot ovat tyytyväisempiä parisuhteeseensa ja kumppaniinsa, kun he voivat jakaa asioitaan ja pystyvät puhumaan vaikeistakin aiheista, kuten aiemmista suhteista tai ongelmista parisuhteessa (Hazam & Finkenauer, 2000). Keskustelujen määrä ei kuitenkaan selitä parisuhdetyytyväisyyttä, vaan keskustelujen laatu ja sisältö vaikuttaisivat olevan niiden määrää tärkeämpiä. Montesin, Fauberin, Gordonin ja Heimbergin (2010) tutkimuksen mukaan erityisesti seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista, kuten omista toiveista ja mieltymyksistä, keskustelu voi olla hyödyksi parisuhteelle. Määtän (2000) tutkimuksessa taas keskustelut yhteisistä

tulevaisuuden suunnitelmista olivat tunnusomaisia onnellisille pareille. Parisuhdetytymättömyys puolestaan yhdistyy keskustelujen puutteeseen sekä tyytymättömyyteen tunteiden ilmaisussa, toisen huomioimisessa ja kuuntelemisessa (Kontula, 2013; Paajanen, 2003). Lisäksi tyytymättömät parit vain harvoin saavat nautintoa yhteisistä keskusteluista (Kontula, 2013; Levenson, Carstensen & Gottman, 1993).

Mielenkiintoista on, että tyytyväisten ja tyytymättömien parien keskustelut eroavat myös siinä, millaisin äänensävyin tai ilmein keskustelut käydään (Määttä, 2000). Tyytyväiset parit puhuvat pehmeämmin, hellemin, kiinnostuneemmin säestäen puhettaan hymyin ja hyväksyvin nyökkäyksin. He myös ylläpitävät katsekontaktia. Tyytymättömillä pareilla taas äänenväri on kireämpi, kylmempi, kärsimättömämpi ja tuskaisempi. He puhuvat halveksien, vähätellen ja kriittisesti, viestien samalla koko vartalollaan torjuntaa.

Parien väliseen kommunikaatioon olennaisesti liittyvä asia on puolisoitten konfliktienkäsittely- ja ongelmanratkaisutaidot. Erimielisyyksien määrällä ei varsinaisesti vaikuta olevan merkitystä (Kontula, 2014; Paajanen, 2003), vaikka tutkimukset toisaalta puoltavatkin näkemystä, että tyytymättömillä pareilla erimielisyyksiä olisi enemmän (Levenson, Carstensen & Gottman, 1993). Olennaista parisuhteen tyytyväisyyden kannalta on kyky käsitellä konflikteja (Määttä, 2000). Väestöliiton kyselytutkimuksen mukaan kolmasosalla erittäin tyytyväisistä pareista oli ristiriitoja vähintään kerran kuukaudessa, monilla jopa viikoittain (Kontula, 2013). Ristiriidat oli kuitenkin onnistuttu käsittelemään niin, etteivät ne uhanneet parien parisuhdetytymättömyyttä.

Erimielisyyksien rakentava käsittely on yhteydessä parisuhdetytymättömyyteen (Cramer, 2006), kun taas puolisoitten kyvyttömyys tai haluttomuus selvittää ristiriitoja ennustaa tyytymättömyyttä ja eroa (Määttä, 2000). Myös kielteiset ongelmanratkaisukeinot, halveksunta, hyökkäävyys ja defensiivisyys ovat vahingollisia parisuhteen tyytyväisyydelle (Johnson, Cohan, Davila, Lawrence, Rogge, Karney, Sullivan & Bradbury, 2005; Gottman, Coan, Carrere & Swanson, 1998). Greeffin ja DeBruynen (2000) tutkimuksessa konfliktien välttely vaikutti olevan tyypillisempää tyytymättömille pareille. Kuitenkin Hazamin ja Finkenauerin (2000) tutkimuksessa vaikeiden aiheiden välttäminen oli yhteydessä tyytyväisyyteen parisuhteessa. Eripuraa aiheuttavien aiheiden välttäminen silloin, kun niitä ei pystytä ratkaisemaan, voikin edistää parisuhteen sopuisuutta ja siten myös tyytyväisyyttä.

Stressillä vaikuttaisi olevan myös yhteys parisuhdetytymättömyyteen (Brock & Lawrence, 2008; Möller, Hwang & Wickberg, 2008). Kontulan (2009) tutkimuksessa sekä naiset että miehet olivat keskimäärin sitä tyytyväisempiä parisuhteisiinsa, mitä vähemmän heillä oli ollut stressiä. Möllerin, Hwangin ja Wickbergin (2008) mukaan taas erityisesti työstressillä näyttäisi olevan merkittävä kielteinen vaikutus parisuhdeonnellisuuteen etenkin miehillä. Stressin ja parisuhdetytymättömyyden

yhteyttä voi selittää Brockin ja Lawrencen (2008) mukaan se, että stressillä on taipumus heijastua suhteeseen vuorovaikutusongelmina ja erimielisyyksinä puolisoitten välillä.

Puolison tarjoamalla tuella voi olla myönteinen vaikutus parisuhteeseen stressaavina aikoina (Brock & Lawrence, 2008). Brockin ja Lawrencen tutkimuksessa naisilla stressin kasvaminen oli yhteydessä yllättäen parisuhdetyytyväisyyden kasvuun, kun heidän puolisonsa tukivat heitä. Sen sijaan tyytymättömyys oli suurempaa, kun tukea ei ollut stressin kasvaessa saatavilla. Myös muissa tutkimuksissa yhteys puolisoilta saadun tuen ja parisuhteen tyytyväisyyden välillä on havaittu (Cramer, 2006; Kontula, 2014; Purdom, Lucas & Miller, 2006). Tuen muodoista emotionaalinen tuki, joka osoittaa välittämistä ja huolehtimista, vaikuttaisi olevan erityisen tärkeää parisuhdetyytyväisyydelle (Cramer, 2006).

Parisuhdetyytyväisyyteen vaikuttava tekijä on myös tunne suhteen oikeudenmukaisuudesta (Kontula, 2013). Tähän liittyy muun muassa se, että puolisoit kokevat kumppanin panostavan suhteeseen yhtä paljon, kuin he itse panostavat. Tutkimusten mukaan korkeaan parisuhdetyytyväisyyteen on yhteydessä taloudellinen tasa-arvo parisuhteessa (Gong, 2007) ja tunne palkattoman työn jakautumisesta tasapuolisesti puolisoitten välillä (Malinen, 2011). Suhteen tasa-arvoisuudella näyttäisi olevan merkitystä erityisesti naisten tyytyväisyydelle (Möller, Hwang & Wickberg, 2008; Paajanen, 2003). Sen sijaan puolisoitten samankaltaisella sosiaalisella taustalla tai asemalla ei näyttäisi olevan juurikaan merkitystä parisuhteen onnellisuudelle (Gong, 2007; Kontula, 2013). Puolisoitten samankaltainen luonnekin oli Kontulan tutkimuksessa vain muutamalle prosentille erittäin tärkeää hyvässä parisuhteessa. Voidaan kuitenkin sanoa, että samankaltaiset elämänarvot ja samanlainen maailmankuva ennustavat onnistuneempaa parisuhdetta (Määttä, 2000; Paajanen, 2003).

Vahva rakkauden tunne ja läheisyys edistävät luonnollisesti parisuhteen onnellisuutta (Kontula, 2013; Muise, Giang & Impett, 2014). Näiden puute taas ennustaa tyytymättömyyttä ja eroa (Paajanen, 2003). Muun muassa halauksin ja hyväilyin ilmaistun läheisyyden on osoitettu olevan yhtä tärkeätä niin naisten kuin miesten parisuhdetyytyväisyydelle (Kontula, 2009). Cropleyn ja Reidin (2008) tutkimuksen mukaan yhteys parisuhdetyytyväisyyden ja parisuhteessa koetun läheisyyden välillä oli nähtävissä kuitenkin vain silloin, kun molemmat puolisoit kokivat parisuhteen läheiseksi.

Tärkeä osa parisuhteessa koettua läheisyyttä on puolisoitten seksielämä. Tutkimukset tukevat ajatusta, että parisuhdetyytyväisyys ja tyytyväisyys seksielämään ovat yhteydessä toisiinsa ja muuttuvat samanaikaisesti ja samansuuntaisesti (Byers, 2005; Kontula, 2009). Toisin sanoen parisuhteeseensa tyytyväiset raportoivat myös korkeammasta seksuaalisesta tyytyväisyydestä. Parisuhteeseensa tyytyväiset ovat myös tyytymättömiä merkittävästi useammin yhdynnässä kumppaninsa kanssa ja he keskustelevat enemmän seksuaaliasioista keskenään (Kontula 2009;

Kontula, 2013). Lisäksi he ovat samankaltaisempia seksuaalisen halukkuuden määrässä puolisonsa kanssa. Parisuhteeseensa tyytymättömät taas kokevat vaikeaksi keskustella seksistä avoimesti ja heillä on enemmän ongelmia puolison kokeman haluttomuuden vuoksi.

Lukuisat tutkimukset osoittavat lasten saannin lisäävän tyytymättömyyttä parisuhteeseen (mm. Claxton & Perry-Jenkins, 2008; Salmela-Aro, Aunola, Saisto, Halmesmäki & Nirmä, 2006; Bower, Jia, Schoppe-Sullivan, Mangelsdorf & Brown, 2013). Twengen, Campellin ja Fosterin (2003) meta-analyysin perusteella vanhemmat ovat sitä tyytymättömämpiä suhteeseensa, mitä enemmän heillä on lapsia. Lasten saannin ja parisuhdetytymättömyyden yhteydestä on kuitenkin myös eriäviä tuloksia. Purdomin, Lucasin ja Millerin (2006) tutkimuksessa pienten lasten vanhemmat kokivat lapsettomia pariskuntia huonommaksi hyvinvointinsa, mutta parisuhdetytyväisyyden osalta eroa ei havaittu. Möller, Hwang ja Wickberg (2008) huomauttavatkin, että lapsen syntymän jälkeisessä parisuhdetytyväisyyden laskussa voi itse asiassa olla kyse parisuhdetytyväisyyden normaalista vähenemisestä avioliiton ensimmäisten vuosien aikana, johon lastenhankintakin usein sijoittuu. Lisäksi lapsen syntymä aiheuttaa muutoksia parisuhteen osa-alueissa, joilla on vaikutusta parisuhdetytyväisyyteen. Lasten saanti muun muassa vähentää puolisoiden yhteisen ajan määrää ja lisää taloudellisia paineita ja stressiä (Möller, Hwang & Wickberg, 2008; Kontula, 2009). Lisäksi se voi lisätä ristiriitoja parisuhteessa (Paajanen, 2003) ja horjuttaa tasa-arvoa vahvistaen perinteisiä sukupuolirooleja ja kotitöiden sukupuolittunutta jakautumista (Määttä, 2000; Möller, Hwang & Wickberg, 2008).

Pitkäaikaisella parisuhdetytymättömyydellä on merkittävät kielteiset vaikutukset hyvinvointiin, ja onnettomassa suhteessa pysyminen voikin olla haitallisempaa kuin eroaminen (Hawkins & Booth, 2005). Parisuhteeseensa tyytyväiset taas ovat selvästi terveempiä niin fyysisesti kuin psyykkisesti (Beach, Katz, Sooyeon & Brody, 2003; Levenson, Carstensen & Gottman, 1993) ja elävät keskimäärin neljä vuotta pidempään kuin onnettomassa suhteessa elävät (Määttä, 2000). He ovat terveystietoisia, syövät oikeaoppisesti ja huolehtivat myös toistensa terveydestä. Lisäksi heillä on vahvempi immuunijärjestelmä.

Tyytymättömyys parisuhteessa on yhteydessä masennukseen (Beach, Katz, Sooyeon & Brody, 2003; Bielawska-Batorowicz & Kossakowska-Petrycka, 2006; Fincham, Beach, Harold & Osborne, 1997), ahdistukseen ja itsetunnon laskuun (Hawkins & Booth, 2005). Lisäksi tyytymättömyys voi altistaa päihteidenkäytölle, itsemurhalle ja väkivallalle puolisoiden välillä (Määttä, 2000). Alkoholinkäytöllä ei tutkimuksissa ole yleensä havaittu olevan yhteyttä parisuhdetytyväisyyteen (Kontula, 2009; Levenson, Carstensen & Gottman, 1993). Kuitenkin yhdysvaltalais tutkimus antoi viitteitä siitä, että vaimojen ja miesten suuret erot juomisessa voivat ennustaa parisuhdetytyväisyyden laskua (Homish & Leonard, 2007). Yhteyttä voi selittää se, että ero

juomatavoissa voi olla osoitus erilaisista arvoista ja asenteista tai toisaalta yhteisen ajan vähyydestä, mitkä vaikuttavat tyytyväisyyteen.

Parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä korkeampaan yleiseen onnellisuuteen (Hawkins & Booth, 2005; Kontula, 2009). Väestöliiton tutkimuksessa parisuhteessaan hyvin onnelliset olivat myös koko elämässään yleensä hyvin onnellisia ja selvästi muita vastaajia onnellisempia (Kontula, 2009). Vastaavasti ne, jotka eivät kokeneet tyytyväisyyttä parisuhteessaan, eivät olleet tyytyväisiä elämäänsä yleisestikään. Parisuhteella ja sen tyytyväisyydellä näyttäisi siis olevan merkittävä vaikutus ihmisten elämässä.

Parisuhdeväkivallan vaikutukset

Parisuhdeväkivalta on traumaattinen tapahtuma sen uhrille (Nousiainen & Perttu, 2002) – ja usein myös tekijälle (Säävälä & Nyqvist, 2006) – ja sillä on kauaskantoiset seuraukset uhrin hyvinvoinnille (Campbell, 2002; Lindhorst & Beadnell, 2011). Nämä seuraukset voidaan jakaa fyysisiin, psyykkisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin seurauksiin (Ojuri, 2006; Perttu, 2002). Seuraavaksi avaan enemmän väkivallan fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia vaikutuksia. Parisuhdeväkivaltatutkimuksissa on kartoitettu enemmän väkivallan vaikutuksia uhriin, minkä takia keskityn pääasiassa uhrin kokemiin väkivallan seurauksiin. Tämän jälkeen käyn lyhyesti läpi, mitä tutkimukset osoittavat väkivallasta seuraavan tekijän hyvinvoinnille.

Pahoinpitelyjen aiheuttamien vammojen (Campbell, 2002; Coker, Davis, Arias, Desai, Sanderson, Brandt & Smith, 2002; Ellsberg ym., 2008), kuten luunmurtumien tai sisäelinten vaurioitumisen (Perttu, 2002), lisäksi väkivallalla on lukuisia muita fyysisiä seurauksia. Esimerkiksi erilaisia sydänoireita ja ruoansulatuksen ongelmia on väkivaltaa kokeneilla tutkimusten mukaan enemmän. (Campbell, 2002; Nousiainen & Perttu, 2002). Pitkään jatkunut stressi ja pelko voivat myös aikaansaada monia kroonisia terveysongelmia, kuten tutkimuksista huolimatta selitystä vaille jääviä pää- ja vatsakipuja sekä nivelsärkyjä (Campbell, 2002; Ellsberg ym., 2008; Nousiainen & Perttu, 2002; Perttu, 2002). Lisäksi väkivallan aikaansaama stressi voi vaikuttaa terveystottumuksiin (Yount & Li, 2011) ja heikentää immuunipuolustusta (Campbell, 2002). Koettu väkivalta onkin yhdistetty useissa tutkimuksissa huonoon yleiseen terveyteen (mm. Bonomi, Thompson, Anderson, Reid, Carrell, Dimer, & Rivara, 2006; Coker ym., 2002; Ellsberg, 2008). Pahimmillaan väkivallan seurauksena on kuolema, joko itse aiheutettu tai puolison aikaan saama (Campbell, 2002; Perttu, 2002).

Väkivalta vaikuttaa myös uhrin seksuaaliseen terveyteen ja halukkuuteen (Campbell, 2002). Tutkimusten mukaan pahoinpidellyt naiset kärsivät muita naisia useammin erilaisista gynekologisista ongelmista ja seksuaalisesta haluttomuudesta (Campbell, 2002; Ellsberg ym., 2008; Nousiainen & Perttu, 2002). Lisäksi väkivalta voi olla yhteydessä raskausajan komplikaatioihin (Nur, 2014).

Väkivallan ja psyykkisen hyvinvoinnin laskun yhteydestä on lukuisia tutkimuksia (Heiskanen & Piispa, 1998; Loxton, Schofield & Hussain, 2006) ja voidaankin sanoa parisuhdeväkivallalla olevan lähes aina psykologisia seurauksia uhrille riippumatta väkivallan tasosta (Heiskanen & Piispa, 1998; Lindhorst & Beadnell, 2001; Perttu, 2002). Toisin sanoen fyysisten vammojen vakavuus ei vielä kerro siitä, kuinka voimakkaasti väkivalta on vaikuttanut kokijan psyykkiseen hyvinvointiin. Joidenkin tutkimusten mukaan henkisellä väkivallalla voi jopa olla fyysistä väkivaltaa suuremmat vaikutukset joihinkin hyvinvoinnin osa-alueisiin (Nathanson, Shorey, Tirone & Rhatigan, 2012). Väkivallan psykologisten seurausten on osoitettu olevan pitkäaikaisia kestäen useita vuosia ja jatkuen vielä väkivaltaisen suhteen päätyttyäkin (Lindhorst & Beadnell, 2011; Loxton, Schofield & Hussain, 2006).

Mielenterveyden häiriöiden esiintyvyys on useiden tutkimusten mukaan väkivaltaa kokeneilla korkea (Golding, 1999; Nathanson, Shorey, Tirone & Rhatigan, 2012; Tolman & Rosen, 2001). Tolman ja Rosen (2001) huomasivat tutkimuksessaan, että viimeisen vuoden aikana perheväkivaltaa kokeneilla naisilla oli lähes kolminkertainen riski mielenterveyden ongelmiin verrattuna naisiin, jotka eivät olleet koskaan kokeneet väkivaltaa. Joskus elämässään väkivaltaa kokeneisiin naisiin verrattessa tuo riski oli vuoden sisällä väkivaltaa kokeneilla puolitoista tai kaksi kertaa suurempi. Nathansonin, Shoreyn, Tironen ja Rhatiganin (2012) tutkimuksessa suurin osa lähisuhdeväkivaltaa kokeneista naisista täytti diagnostiset kriteerit yhdelle ja lähes puolet heistä kahdelle mielenterveyden häiriölle. Yleisin häiriö oli posttraumaattisen stressihäiriö, yli puolet naisista täytti kriteerit diagnoosille. PTSD:n lisäksi usein esiintyviä mielenterveyden ongelmia ovat masennus, ahdistus ja päihteiden väärinkäyttö/riippuvuus (Anderson, 2002; Campbell, 2002; Dufort, Stenbacka & Gumpert, 2015; Fischbach & Herbert, 1997; Loxton, Schofield & Hussain, 2006; Tolman & Rosen, 2001). Tutkimusten mukaan väkivallan suurempi määrä ja vakavuus olisivat yhteydessä korkeampiin tasoihin edellä mainituissa ongelmissa (Lindhorst & Beadnell, 2011; Mitchell & Hodson, 1983). Lisäksi väkivallan kielteiset vaikutukset masennukseen ja päihteiden käyttöön vaikuttaisivat olevan suuremmat naisilla kuin miehillä (Anderson, 2002) ja henkisen väkivallan olevan fyysistä väkivaltaa selvemmin yhteydessä oireisiin (Coker ym., 2002; Nathanson, Shorey, Tirone & Rhatigan, 2012).

Parisuhteessa tapahtuva väkivalta synnyttää monenlaisia tunteita kokijassa. Heiskasen ja Ruuskasen (2010) tutkimuksessa naisille tyypillisimpiä tunnereaktioita väkivaltaan olivat pelko, viha ja itsevarmuuden heikkeneminen, miehille taas masennus, viha ja järkytys. Muita yleisiä väkivallan

seurauksia ovat itsetunnon lasku (Fischbach & Herbert, 1997; Mitchell & Hodson, 1983) sekä häpeän, syyllisyyden ja arvottomuuden tunteet (Heiskanen & Piispa, 1998; Nousiainen & Perttu, 2002). Nämä väkivallan seuraukset voivat vaikeuttaa avun hakemista, koska ne voivat saada uhrin vähättelemään väkivaltaa tai ajattelemaan sitä osittain oikeutettuna kohteluna (Ojuri, 2006). Kielteiset arviot itsestä ja omista kyvyistä suoriutua itsenäisesti lisäävät Nousiaisen ja Pertun (2002) mukaan myös uhrin kokemusta riippuvuudesta väkivaltaa käyttävään puolisoon, mikä edelleen heikentää uhrin oman arvon tunnetta sekä mahdollisuuksia muuttaa tilannettaan. Myös väkivallan aiheuttamat irrallisuuden tai erilaisuuden tunteet liittyvät uhrin vaikeuteen jättää väkivaltainen suhde (Nousiainen & Perttu, 2002; Perttu, 2002). Joillekin itsemurha saattaa näyttytyä ainoana keinona päättää suhde. Itsemurha-ajatukset ja –yritykset ovatkin yleisiä parisuhdeväkivaltaa kokeneilla (Campbell, 2002; Ellsberg ym., 2008; Fischbach & Herbert, 1997; Nousiainen & Perttu, 2002).

Väkivaltaa kokeneille tunnusomaisia oireita ovat säikkyvyys, levottomuus ja ylivalppaus (Fischbach & Herbert, 1997). Tällainen ylivirittyneisyys vaikuttaa kykyyn rentoutua, minkä takia väkivallan uhrin kärsivät useammin unettomuudesta, nukahtamisvaikeuksista ja väkivaltaisista painajaisista (Campbell, 2002; Humphreys & Lee, 2005; Nousiainen & Perttu, 2002). Jatkuva varuillaan olo voi myös vaikuttaa toimintakykyyn viemällä resursseja muilta kognitiivisilta toiminnoilta (Nousiainen & Perttu, 2002). Monet väkivaltaa kokeneet muun muassa kertovat muistin heikkenemisestä. Väkivalta on myös yhteydessä haitallisten selviytymiskeinojen suurempaan käyttöön ja vähäisempään hallinnantunteeseen omasta elämästä (Mitchell & Hodson, 1983) sekä rajallisiin kykyihin suunnitella ja ennakoida tulevaisuutta (Nousiainen & Perttu, 2002).

Väkivallan sosiaalisia vaikutuksia ovat uhrin eristäytyminen, sosiaalisten suhteiden väheneminen sekä muutokset lähiympäristön suhtautumisessa ja sosiaalisen tuen saamisessa (Mitchell & Hodson, 1983; Perttu, 2002). Väkivallan on myös todettu olevan yhteydessä alhaisempaan kykyyn toimia sosiaalisissa suhteissa (Bonomi ym., 2006; McCaw, Golding, Farley & Minkoff, 2007). Esimerkiksi uhrin taidot toimia vanhempana voivat olla heikentyneet (Nousiainen & Perttu, 2002).

Sosiaalisista suhteista vetäytyminen ja eristäytyminen ovat osaltaan seurausta väkivallan tekijän eristävästä käyttäytymisestä, kuten puolison harrastusten ja sosiaalisten kontaktien rajoittamisesta (Mehtola, 2006). Osittain taas eristäytymisen syynä voivat olla väkivaltaa kokeneen häpeän ja syyllisyyden tunteet. Väkivalta koetaan epäonnistumisena eikä läheisten haluta saavan tietää siitä. Väkivaltaa kokeneet naiset ovatkin Mitchellin ja Hodsonin (1983) mukaan todennäköisesti vähemmän yhteydessä perheeseensä ja ystäviinsä. Väkivallan eskaloituminen saa naisen vähentämään sosiaalisten kontaktien määrää, minkä lisäksi hänen on yhä vaikeampi säilyttää jäljelle jääviä ystävyysuhteita. Toisaalta myös lähipiiri ottaa etäisyyttä väkivallan uhriin tunnistaessaan perheessä vallitsevan epämiellyttävän ilmapiirin (Mehtola, 2006). Väkivalta parisuhteessa on

yhteydessä muun muassa läheisten välttelevään käyttäytymiseen ja vähäiseen sosiaaliseen tukeen (Dufort, Stenbacka & Gumpert, 2015; Mitchell & Hodson, 1983; Perttu, 2002). Eristäytymistä ja tuenpuutetta vahvistaa väkivaltaa kokeneen heikentynyt kykyä solmia uusia ihmissuhteita (Mehtola, 2006) ja hankkia perheen ulkopuolisia sosiaalisia tai ammatillisia rooleja (Mitchell & Hodson, 1983).

Väkivallan seurauksista väkivallan tekijöille on vähemmän tutkimusta. Lisäksi pelkästään tekijään liittyviä seurauksia voi olla vaikea tunnistaa, sillä monet väkivallan tekijöistä ovat itse asiassa myös sen kokijoita (Coker ym., 2002). Tiedetään kuitenkin, että väkivalta on yhteydessä myös tekijällä masennukseen (Anderson, 2002) ja traumaattisiin oireisiin (Säävälä & Nyqvist, 2006). Osalla väkivaltaa tehneistä oireet ovat saaneet alkunsa jo lapsuudesta, mutta osa on traumatisoitunut, paradoksaalista kyllä, oman väkivaltansa seurauksena. Suuri osa väkivaltaa tehneistä kokee lähes sietämättömiä häpeän ja syyllisyyden tunteita. Väkivalta vaikuttaa myös väkivallan tekijän sosiaalisiin suhteisiin (Mehtola, 2006; Perttu, 2002). Puolison elinpiiriin kuuluvien ihmissuhteiden väheneminen kaventaa myös tekijän verkostoa, ja usein väkivallasta seuraa koko perheen eristäytyminen.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten parisuhteesta puhutaan pariterapiassa, jossa asiakkaiden taustalla on parisuhdeväkivaltaa ja erityisesti seksuaalista väkivaltaa. Tavoitteenani on kartoittaa sitä, millaisia tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä herättäviä asioita seksuaalista väkivaltaa kokeneet pariskunnat nostavat esiin puhuessaan parisuhteestaan ja miten keskusteluissa esiin nousseet asiat kenties linkittyvät parisuhteessa ilmenevään väkivaltaan. Erityisenä mielenkiinnon kohteenani on myös, nouseeko parien keskusteluissa esiin jotain, joka voisi selittää parisuhteessa pysymistä väkivallasta huolimatta.

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Aineisto

Tämä pro gradu -tutkielma on osa Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikalla vuonna 2009 aloitettua Pariterapia parisuhdeväkivallan ehkäisemisen keinona -tutkimusta, jonka tarkoituksena on selvittää parisuhdeväkivallan erityispiirteitä pariterapiakontekstissa (Holma, Laitila & Seikkula, 2009). Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on tutkimuskeskusten toiminnan kehittäminen ja mallin tarjoaminen parisuhdeväkivallan kohtaamiseen myös laajemmin julkisten palveluiden piirissä. Tutkimus on toteutettu monikeskustutkimuksena kahdeksassa eri tutkimuskeskuksessa: Suomen mielenterveysseuran Koulutuskeskuksen psykoterapiaklinikka (Helsinki), Helsingin kaupungin sosiaalivirasto (Eteläinen A-klinikka, Kampin toimipiste), Setlementti Naapurin perheväkivaltaklinikka (Tampere), Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikka yhteistyössä kriisikeskus Mobilen kanssa, Jyväskylän perheneuvola, Keski-Suomen seurakuntien perheasiainneuvottelukeskus, Ensi- ja turvakotien liitto (Miesten keskus) ja Oulun ensi- ja turvakoti. Tutkimuksen aineisto on kerätty paritapaamisista, joissa syynä yhteydenottoon on ollut parisuhdeväkivalta tai joissa väkivalta on ilmennyt muusta syystä alkaneen pariterapian aikana. Kaiken kaikkiaan tutkimukseen osallistui seitsemäntoista paria.

Tämän tutkimuksen aineisto koostui neljän pariterapiaan osallistuneen pariskunnan nauhoitetuista pariterapiaistunnoista, jolle parin lisäksi osallistui aina myös kaksi työntekijää. Pariterapiaistunnot kestivät suunnilleen puolitoista tuntia. Kolmelta parilta katsoin kaikki istunnot. Yhdeltä parilta, jolta saatavilla oli 26 tallennettua tapaamista, valitsin terapian kolme ensimmäistä ja kolme viimeistä istuntoa, jotka katsoin. Näin katsomiani istuntoja oli kaikkiaan 31. Tutkittavia pareja valitessani kävin läpi parien ensimmäisillä tapaamiskerroilla täyttämät ACBI (Abusive and Controlling Behaviour Inventory) -lomakkeet ja niiden perusteella valitsin parit, jotka kertoivat seksuaalista väkivaltaa esiintyneen parisuhteessa useita kertoja kuukaudessa tai useammin.

Menetelmät

Tutkimusmenetelmänä käytin sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysissä tavoitteena on saada tutkittava aineisto mielekkääseen, selkeään ja tiiviiseen muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota

(Tuomi & Sarajärvi, 2009). Aineistona voi olla lähes mikä tahansa tekstimuotoinen tai sellaiseksi muutettu aineisto. Sisällönanalyysin avulla pyritään myös saamaan esille ilmiöiden välisiä suhteita ja kytkemään tulokset laajempaan kontekstiin (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001). Analyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti riippuen siitä perustuuko luokittelu aineistoon vai valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Tämän aineiston analyysia voidaan pitää aineistolähtöisenä, koska teoria ei ole ohjannut aineiston analyysiä eikä analyysiyksikköjä ollut etukäteen määritelty.

Aineiston analyysin aloitin katsomalla tutkimukseen valittujen parien terapiaistunnot. Kolmelta parilta katsoin kaikki terapiaistunnot, yhdeltä parilta kolme istuntoa terapian alusta ja lopusta. Ensimmäisellä katselukerralla pyrin löytämään terapiaistunnoista puheenvuoroja parisuhteessa tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä herättävistä asioista. Näistä puheenvuoroista tein alustavat muistiinpanot, joihin kuvasin lyhyesti keskustelun sisältöä ja merkitsin tallenteessa näkyvän ajan. Näin pystyin myöhemmin palaamaan tutkimuksen kannalta mielenkiintoisiin kohtiin vaivattomasti. Toisella katselukerralla tein valituista kohdista sanatarkat litteroinnit. Tässä aineiston pelkistämävaiheessa karsittiin pois tutkimukselle epäolennainen informaatio (Tuomi & Sarajärvi, 2009) eli kohdat, joissa ei käsitelty parisuhteen tyytyväisyyteen vaikuttavia asioita.

Aineiston pelkistämisen jälkeen luin litteroitua tekstiä läpi useita kertoja pyrkimyksenäni löytää puheenvuoroista yhtäläisyyksiä ja eroja. Tässä ryhmittelyvaiheessa samankaltaiset ilmaukset koottiin ja yhdisteltiin luokiksi, jotka nimettiin niiden sisältöä kuvaavilla käsitteillä (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Tämä on Tuomen ja Sarajärven mukaan kriittinen vaihe analyysissa, koska tutkijan tulkinta ohjaa sitä, mitkä ilmaukset kuuluvat samaan tai eri luokkaan. Osa puheenvuoroista oli mahdollista sijoittaa useampaan luokkaan, jolloin myös sisällytin ne niihin. Ryhmittelyn jälkeen jatkoin yhdistelemällä luokkia niin kauan kuin se oli mielekästä. Tätä voidaan kutsua käsitteellistämävaiheeksi, jonka tuloksena edetään alkuperäisistä ilmauksista ja alaluokista kohti teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Käsitteellistämävaiheen tuloksena muodostin kuusi parisuhteen teemaa. Viiteen teemaan sisältyi puhetta kaikilta neljältä pariskunnalta. Yksi teema sisälsi otteita vain kahdelta parilta. Tähän teemaan sisältyneet puheenaiheet kuitenkin nousivat niin merkittävästi esiin kahden pariskunnan puheessa, että oli sopivaa muodostaa niistä itsenäinen teema.

Teemojen muodostamisen jälkeen kävin ne yksitellen läpi tutkimuksen kahden osatavoitteen valossa. Toisin sanoen pyrin kiinnittämään huomiota siihen, miten väkivalta linkittyi muodostettuihin teemoihin ja mitä parisuhteen jatkuvuuteen liittyviä seikkoja teemoista keskustellessa nousi esiin. Palasin jälleen alkuperäisten puheotteiden tarkasteluun ja kirjasin ylös kysymysten kannalta

merkitykselliset kohdat. Tässäkin olin kiinnostunut yhtäläisyyksistä ja eroista puheenvuoroissa, ja jälleen pyrin luokittelemaan aineistoa mielekkäiksi kokonaisuuksiksi.

TULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten väkivaltaa kokeneet parit puhuvat pariterapiassa suhteensa tyytyväisyyttä ja tyytymättömyyttä tuottavista puolista, kun parisuhteessa on ollut seksuaalista väkivaltaa. Parien tapaamisissa esiin nousseet keskustelunaiheet tyytyväisyyttä tai selvästi useammin tyytymättömyyttä herättävistä asioista olen teemoitellut seuraavasti: (1) yhteinen aika, (2) yhdessä keskustelu, (3) positiivisten tunteiden ja välittämisen ilmaiseminen, (4) seksi ja intiimiys, (5) tasa-arvo sekä (6) luottamus. Teemat limittyvät paljolti toisiinsa ja usein keskusteluissa puhutaan todellisuudessa useammasta asiasta yhtä aikaa. Parisuhdetyytyväisyydestä kokonaisuutena ei terapiaistunnoissa puhuttu.

Seuraavaksi tarkastelen jokaista edellä mainittua teemaa erikseen yksityiskohtaisesti. Havainnollistan jokaista teemaa puheottein, jotka ovat tekstissä kursivoitu ja sisennetty. Puheotteista ilmenee, onko puhuja nainen (N), mies (M) vai jompikumpi terapeuteista (T1, T2). Erisnimet on korvattu sanoilla Nainen ja Mies. Väkivalta-aiheen arkaluontoisuuden takia pareja ei eroteta otteissa toisistaan numeroin eivätkä yksittäisten parien tarinat näin ole luettavissa puheotteiden kautta. Teemojen läpikäynnin jälkeen tarkastelen sitä, miten parien kokema väkivalta tuli esiin keskusteltaessa parisuhteen teemoista. Lopuksi vielä nostan esiin parisuhteen jatkuvuuteen mahdollisesti liittyviä puolia tarkastelluista teemoista.

Yhteinen aika

Kolme neljästä tutkimuksen kohteena olleesta parista kertoi, että heillä oli hyvin vähän kahdenkeskistä aikaa. Neljäs pari taas kertoi, että heillä oli jopa liikaa aikaa yhdessä, koska kumpikaan ei käynyt töissä kodin ulkopuolella. Pariskunnasta nainen koki, että parisuhde alkoi mennä huonompaan suuntaan juuri silloin, kun heidän yhteinen aikansa lisääntyi puolison työnvaihdoksen jälkeen. Hän myös kertoi, että vaikka he olivatkin nyt fyysisesti paljon yhdessä, olivat he silti henkisesti kovin kaukana toisistaan. Tilannetta hän kuvaili seuraavasti:

N: Se on tavallaan semmonen, minkä mä koen kauheen raskaaksi. Mun mielestä olis helpompi olla oikeesti fyysisesti yksin. Mä kestäisin sitä paljon paremmin, kuin sitä yhdessä yksin olemista. Että tavallaan mulla on nykyään semmonen olo, että mä oon ihan sairaan yksinäinen.

Kaikilla pareilla oli lapsia, vaikkakin yhden parin lapset olivat jo aikuisia ja muuttaneet pois kotoa. Parit toivat esiin, että lasten saannin jälkeen parisuhdeaika oli huomattavasti vähentynyt ja yhdessä vietetty aika oli muuttunut perheen yhteiseksi ajaksi. Kahdenkeskistä aikaa pareilla oli vasta myöhään illalla lasten mentyä nukkumaan.

N: Eipä meillä kyllä keskinäistä aikaa ole.

M: Ei oo hirveesti.

N: Ei oo.

M: Se on se kymmenen jälkeen.

N: Tytöt ylös. Sit vasta, et ei oo muuta. Ei oo muuta aikaa.

Parit toivat myös esiin, että yhteisen ajan puutteen lisäksi oli vain vähän asioita, joita he tekivät yhdessä. Parien yhdessä tekeminen liittyi pääasiassa arkisiin kodin ja pihan käytännön askareisiin, kuten haravointiin, puiden pinoamiseen, kaupassa käyntiin sekä kasvipalstan hoitoon. Yhdellä parilla oli koira, jota he käyttivät yhdessä lenkillä. Yksi pareista kävi sienessä yhdessä.

Huomionarvoista on, kuinka vaihtelevasti parit kokivat yhdessä tekemisen. Eräs pareista kuvaili tällaista yhdessä tekemistä iloisesti sellaiseksi, mikä *on aina ollut, että yhdessä tehdään*. Toinen pari taas koki tällaisen tekemisen olevan enemmänkin samaan aikaan tekemistä kuin yhdessä tekemistä. Pariskunnasta nainen kuvailee kasvipalstalla käymistä seuraavasti:

N: Harvemmin me ollaan sinne yhdessä menty, et kyllä me ollaan siellä aika erikseen käyty tai ollaan saatettu kohdata siellä, mutta erikseen ollaan lähetty ja erikseen lähetty sieltä. Sekin on vähän semmosta, et ehkä vähän sivuutetaan tai sivutaan toisiamme.

Pariskuntien miehet toivat enemmän esiin tyytymättömyyttään yhteisen ajan puutteeseen. Mies, jonka aikuiset lapset olivat muuttaneet pois ja vaimo jäänyt eläkkeelle, kertoi odottaneensa heillä voivan olla nyt enemmän aikaa toisilleen. Hän oli kuitenkin joutunut pettymään vaimon täyttäessä päivänsä opiskelulla, mistä mies oli katkera. Pienten lasten isä taas kertoi olevansa tyytymätön siihen, että sai vaimoltaan vähemmän huomiota lasten syntymän jälkeen. Tämän tyytymättömyyden hän kuvasi olevan yksi väkivaltaa selittävä tekijä.

Kolmessa neljästä pariskunnasta miehet olisivat halunneet tehdä enemmän asioita puolisoidensa kanssa ja viettää aikaa parina. Yksi miehistä kertoi haluavansa viedä vaimonsa syömään ja elokuviin. Toinen mies mainitsi, miten mukavaa olisi mennä yhdessä teatteriin. Kolmas mies kertoi odottavansa pitkää viikonloppua, jonka voisi viettää vain kaksin vaimonsa kanssa. Huomioitavaa on, että parien naisosapuolet eivät olleet niin innostuneita miestensä suunnitelmista. Syiksi naiset kertoivat olevansa liian laiskoja lähtemään tai järjestämään lapsille hoitajaa, viettävänsä aikaa mieluummin kotona tai haluavansa tehdä eri asioita kuin miehensä. Erityisen tapauksen, kuten häöpäivän, kunniaksi ainakin yksi naisista lähti kuitenkin mieluusti ulos – vaikkakin vain McDonald'siin.

Yksi naisista kertoi olevansa suhteellisen tyytyväinen siihen, miten asiat sillä hetkellä olivat, eikä hän kaivannut aikaa parina. Teatteriin hän kertoi lähtevänsä kyllä mieluusti, mutta ei viettääkseen aikaa miehensä kanssa vaan päästäkseen pois kinastelevien lasten luota. Teatteriin hän voisi mennä yksin tai yhdessä, sillä ei ollut hänelle väliä. Pariskunnan keskenään erilaisista toiveista kertoo osuvasti seuraava katkelma terapian aikana käydystä keskustelusta:

T2: Onks se hyvä vai huono [ettei ole yhteistä aikaa]?

M: Mun mielestä huono.

N: Mun mielestä ihan ok.

T2: Yhmm.

M: Ois kivempi olla enemmän yhdessä.

N: Et siis jotain tommosta teatteria, sellasta et pääsis siit [kotoa] kokonaa (viheltää) veks, niin sit joo.

--

M: Ne on ollut tosi hauskoja, kun on käyty.

N: Et en mä muuten. Mä oon niin kuin mä sanoin, mä oon tällä hetkellä ihan suht koht tyytyväinen siihen, miten nyt asiat on.

Yhdessä keskustelu

Yhdessä keskusteluun parit suhtautuivat ristiriitaisesti. He toisaalta näkivät sen mahdollisesti myönteisenä asiana, ja kolme neljästä parista kertoikin, että heidän olisi hyvä puhua enemmän puolisoidensa kanssa. Toisaalta taas yhdessä keskustelu koettiin raskaana. Eräs nainen toi esiin, ettei keskustelusta myöskään ollut hyötyä.

N: Tuntuu, ettei me saaha mistään ratkaisua, vaikka me kuinka keskusteltais, pahan mielen vaan molemmille.

Toisella naisella oli hieman samankaltainen kokemus, että vaikka asioista puhuttiinkin, unohtuivat ne usein seuraavaan päivään mennessä.

Kaikki neljä paria kertoivat, etteivät he juurikaan keskustelleet yhdessä. Suurimmaksi syyksi tähän nähtiin yhteisen ajan vähyys, minkä takia asioista ei ehditty tai niistä ei jaksettu puhua. Tilanne ei kuitenkaan ollut aina ollut parien mukaan samanlainen, vaan asioista oli puhuttu yhdessä silloin, kun heillä oli vielä ollut *toimiva suhde*. Tällaisesta hyvästä suhteesta ja luontevasta kanssakäymisestä saattoi kuitenkin olla jo vuosia. Yksi pareista kertoo omasta suhteestaan seuraavasti:

TI: Kuinka kauan siitä on, kun teillä viimeksi sun mielestä on ollut semmosta yhdessäoloa tai kanssakäymistä?

M: En osaa sanoa. Kyllä siitä on varmaan vuosia. On tietysti jotain satunnaisia hairahduksia, koska ei kaikki ole niin mustavalkoista kuitenkaan.

TI: Te ootte välillä unohtaneet olla niinku pettyneitä toisiinne. Tarkottaako se sitä?

M: No, mä oon ainakin tässä uskossa, koska mikään ei kuitenkaan ole niin mustavalkoista kuin välillä tuntuu.

N: Joskus hetkittäin voi joku asia jopa tulla kuulluksi ja siitä voi syntyä jonkinlainen keskustelu - - Että tosiaan toi on ehkä hyvä tuo Miehen sanoma, että hairahtuminen. Siltä se tosiaan vaikuttaa. Joskus vahingossa tulee vastanneeksi.

Pari toi keskustelussaan ilmi, ettei vuorovaikutus ollut aina samanlaista, vaan toisinaan jompikumpi tai molemmat saattoivat *hairahtua* puhumaan toisilleen. Myös toinen pari kertoi, ettei heillä *ihan hiljaa olla*, vaikka keskustelua ei paljoa olekaan. Kolmannen pariskunnan nainen kiteytti samankaltaisen kokemuksensa sanoin: *Kyllä siis löytyy aina joskus semmonen aukko panssarissa, että tulee kohdatuks kuitenkin.*

Kolme neljästä parista kertoi terapiaprosessin alussa puhuvansa lähinnä arkipäiväisistä asioista, kuten kaupassa käynnistä ja lasten hoitoon viemisestä, mutta niistäkin vain vähän. Toinen yleinen puheenaihe oli puolisoiden työasiat, joista kaikki parit keskustelivat ainakin joskus.

Parit toivat ilmi, että oli puheenaiheita, joista he eivät voineet keskustella – ainakaan pariterapiaistuntojen ulkopuolella. He kokivat, että ne olivat turhan raskaita, eivätkä he halunneet ottaa niitä puheeksi, koska pelkästään arjesta selviytymisessä oli jo täysi työ. Aiheita, joita oli vaikea nostaa puheeksi, olivat esimerkiksi puolison uskottomuus ja syrjähyvät sekä suhteessa koettu väkivalta.

TI: Elikkä semmoset omat teot, jotka on ollut vähän hankalia, niin niistä on hankala puhua?

N: Yhmm.

TI: Pettämiset. Varmaan tää väkivaltakaan ei oo kauheen

N: No, siitähän me ei puhuta ollenkaan justiinsa.

TI: Niin, et se on täällä, jossa puhutaan mitä puhutaan.

Yksi naisista koki, että vaikeita puheenaiheita oli loputtomasti, eikä hän voinut todella keskustella miehensä kanssa, koska ei voinut olla eri mieltä tämän kanssa. Nainen kertoi, ettei hän uskaltanut puhua miehensä kanssa, koska tämä hermostui, jos keskustelu ei edennyt miehen toiveiden mukaan.

N: Kun meillähän on sillä tavalla, että me puhutaan niitä näitä niin kuin, että kaunis ilma tänään, mutta sillä tavalla ei voi puhua, että jos mä oon eri mieltä asioista, niin sitä minä en voi sanoa, koska se totuus on kuitenkin Miehen totuus, se oikee, että näin. Et jos mä oon eri mieltä, niin sitten mä pidän mölyt mahassani.

Tunteista puhumisen parit kokivat myös vaikeana. Yksi naisista kertoi, ettei tunteista puhuminen puolison kanssa tuntunut luonnolliselta, vaan hän keskusteli vaikeista tunteistaan mieluummin naisystäviensä kanssa. Hänen mukaansa heidän parisuhteessaan ei terapiaprosessin alussa puhuttu tunteista lainkaan. Jotain tunteiden jakamisen suotavuudesta tai arvosta kertonee tämän parin käyttämät ilmaisut *ruikuttaminen, matelu ja hamlettina oleminen*, kun he pohtivat, miten kertoa puolisolalle tunteistaan. Terapiaprosessin lopussa pari koki tunteistaan kertomisen edelleen vaikeana. He olivat kuitenkin löytäneet heille sopivan tavan tuoda esimerkiksi mustasukkaisuuden tunteensa puolisolleen esiin. Pariskunnan nainen kertoi siitä seuraavasti:

N: Niin, mä varmaan sillain sanoisin, että mä en sanois, että on mustasukkanen tai tällai, vaan mä töksäyttäisin sen asian. Sanoisin, että jaa, ootko käyny paneen sitä. Näin minä sen sanoisin.

Samoin pariskunnan mies koki parhaaksi kertoa ajatukset ja epäilykset suoraan. Tunteiden kertomistavalla ei hänen mukaansa ollut väliä.

M: Ei kait se siinä sitä asiaa muuta, kummalla tapaa sen tuo julki. Joka tapauksessa, jos se asia on, niin tuo julki.

Suurin osa pareista oli sitä mieltä, että heillä tulisi olla lupa kertoa puolisoilleen myös vaikeista tunteistaan, kun jokin *potuttaa* tai *tympii*. Eräs nainen korosti tällaisten tunteiden sanoittamisen hyödyttävän suhteen molempia puolia, kun toinen *tietäisi, mistä tökkii*. Naisen mies arvosti sitä, ettei hänen tarvitsisi kysyä, jos vaimo kertoisi tunteistaan avoimesti.

Erityisesti miesten tunteiden jakaminen herätti keskustelua. Yksi naisista esitti, etteivät miehet puhu tunteistaan. Tämän naisen mies kertoikin oppineensa jo lapsena pitämään tunteet sisällään. Vain yksi miehistä kertoi sanovansa helposti ääneen, jos puolison käytös loukkaa häntä. Toinen mies piti työasioihin liittyvää ärsyyntymistä helpompana asiana kertoa kuin puolison tekoihin tai sanoihin liittyvää suuttumusta.

Yhdessä keskusteluun vaikutti kodin huono keskusteluilmapiiri. Töykeät sanat, loukkaavat äänenpainot ja suoranainen mitätöinti oli kaikille pareista arkipäivää terapian alussa. Yksi tutkimukseen osallistuneista naisista koki, että hänen miehensä ikään kuin *tyhjensi roskakorin* päivittäin hänen päälleen.

N: Kun meillähän oli ennen tätä nujakkaa semmonen, että joka aamu, jos me oltiin yhtä aikaa hereillä, mä sain kaikki paskat, mitkä mylläs Miehen päässä, jotenkin päin naamaa. Siis Miehellä on tapana - - heittää kaikki semmonen, mikä jyllää siellä päässä, semmonen katkeruus ja viha ja tämmönen, niin mulle. Että olepa hyvä, kannan sinä se.

Kaikki parit kertoivat, että konflikteja syntyi jopa arkipäiväisimmistäkin asioista. Terapiaprosessin lopussa yksi pareista kuitenkin toi ilmi, että he olivat oppineet sietämään paremmin toistensa ikäviä puheita ja vaikeita puolia niin, että ne eivät nostattaneet enää suuria riitoja. Parista nainen kertoi myös muuttaneensa käytöstään siten, ettei hän enää yllyttänyt miestänsä riitelemään. Koiran tekemien tuhojen aikaan saamasta riidasta hän kertoo seuraavasti:

N: Et olisinhan mä voinut sanoa, et no kuka se ensimmäisenä halus sen koiran tänne meille. Kuka siitä ensimmäisenä puhu? Kun se tuntu kaatuvan mun niskaan, että Koira ois niinku mun, että minun pitää huolehtia siitä. Että en lähe jatkamaan millään lailla, vaan annan olla. Mä siivosin ne jäljet ja aloin vaan keittelee puurot.

Nykyisiä riitojaan pari kuvaili pieniksi. Heidän terapeuttinsakin kommentoi niiden kuulostavan normaaliarkeen liittyviltä riidoilta, joihin ei liity väkivallan uhkaa.

Yksi keskusteluilmapiiriin vaikuttava tekijä oli se, miten parit kuuntelivat toisiaan arjessa. Pareista kolme kertoi, että heidän parisuhteessaan oli sillä hetkellä *kuunteluvaikeutta*. He kertoivat, että monesti puoliso ei tahtomattaan kuule tai tietoisesti jättää kuuntelematta, kun heillä olisi tälle kerrottavaa. Kodin kuuntelukulttuuria eräs nainen kuvaili seuraavasti:

N: Jos toinen sulle puhuu, niin ei viis veisata, mitä sillä on asiaa. On tullu vähän semmonen meininki kaikille, et no, toi nyt louskuttaa jotain. No, jos se nyt viidennen kerran sanoo, niin ehkä mä sit kuuntelen.

Syy siihen, että ei kuuntele puolisoaan, oli naisen mukaan se, että tämän jutut eivät kiinnosta tai ne kerrotaan liian pitkästi.

Sitä, että joutuisi kuuntelemaan, pyrittiin väistämään syventymällä kirjaan tai paneutumalla työasioihin. Eräs nainen kertoi, että hänen miehensä välttelee kuuntelemista poistumalla huoneesta, kun hänellä olisi jotain kerrottavaa.

N: Jos hänelle jotakin sanoo, niin hän yleensä vaihtaa huonetta tai lähtee parvekkeelle, että yleensä mikään mitä sanoo ei tavoita millään tasolla, vaikka se ois jotain ihan arkipäivästä.

Yksi naisista kertoi, että hänellä ei ole koskaan kotona kuuntelijaa tai ymmärtäjää. Hän koki, että heidän parisuhteessaan hänen ajatuksilleen tai tunteilleen ei ole tilaa. Sen sijaan hänen miehellään oli hänen mukaansa aina oikeus kertoa omista asioistaan, jolloin hänen tehtävänsä oli kuunnella ne.

N: Mut siinä kohtaa mä jotenkin rupesin miettimään , että ei oo ikinä tilaa tässä mejän kuviossa siihen, että mua ymmärrettäis tai mua kuunneltais tai mun murheilla tai tämmösillä ois. Mieshän aina kertoo, et mitä nyt ja se teki silleen ja kyllä nyt häntä harmittaa, et se siis kertoo ja minä kuuntelen. Se on mun rooli ne jutut aina.

Niin naisilla kuin miehilläkin oli kokemuksia siitä, että he eivät parisuhteessaan olleet tulleet kuulluiksi. Tästä huolimatta tai kenties juuri siitä johtuen, kuuntelemista arvostettiin kuitenkin paljon. Yksi miehistä arveli lisääntyvän kuuntelemisen voivan olla merkki parisuhteen paranemisesta. Toinen mies taas ajatteli kuuntelemisen viestivän toisen kunnioittamisesta. Yksi miehistä arveli paremman kuuntelemisen myös ennaltaehkäisevän vakavampien konfliktien syntymistä

Toiseksi keskusteluilmapiiiriin vaikuttivat puolisoitten välisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvat väärinymmärrykset. Kaksi pareista kertoi, että tällaisia väärinymmärryksiä tapahtui paljon ja että ne johtivat usein riitelystä, kiroiluun ja huutoon. Toinen pareista kertoi, että näitä väärinymmärryksiä pyrittiin toisinaan – muttei aina – selvittämään myös rauhanomaisesti. Tällöin väärinymmärretty puoliso pyrki tarkentamaan sanojaan tai ilmaisemaan muuten, että nyt puoliso ymmärsi jotain väärin.

Väärinymmärryksiin liittyivät parien mukaan puolisoitten väärät ja usein kielteiset tulkinnat puolisoitensa viesteistä ja tarkoituksista. Yksi pareista kertoi, että väärin tulkintoja aiheuttivat erityisesti toisen käyttämät ikävät äänensävyt.

N: Joo. Siis mä en itse sitä tiedosta, mut mä luultavasti käytän välillä sellasia äänensävyjä, jotka joku voi, et mä oon jotenkin ilkeä tai ivallinen tai jotain.

M: Vihainen.

N: Vihainen, vaikken mä oikeesti sitä tarkota.

Kokemukset siitä, että ei tule kuulluksi tai ymmärretyksi, synnyttivät puolisoiden välillä mykkäkouluja. Neljästä parista kolmessa miehet kertoivat olevansa hiljaa ja jättäytyvänsä vuorovaikutuksesta silloin, kun jokin harmittaa. He kertoivat vetäytyvänsä tuolloin omiin oloihinsa ja hauduttelevansa ajatuksiaan jonkin aikaa itsekseen. Myös yksi nainen kertoi heittäytyvänsä suuttuneena puhumattomaksi ja *ähisevänsä* ja *tuhisevansa* tuolloin vain kiukkuisesti.

Kaksi pareista kertoi, että ajatusten ja tunteiden pidättely johti yleensä lopulta *ärähdykseen* tai *räjähtämiseen*. Toisen parin naisosapuoli kuvasi miehensä toimintaa ja sen seurauksia seuraavasti:

N: On se ollut ehkä vetäytyvää sillä tavalla, kunnes se jossain kohtaa, onhan se jossain kohtaa sit ikään kuin ryöpsähtänyt ja sitten meillä on ollut se. Kyllähän meillä on aina ollut jossain vaiheessa sitten se niin sanottu puhdistava riita.

Nainen kertoi, että tämä sama toimintakaava oli voimassa jo silloin, kun heidän parisuhteensa vielä toimi. Erona nykyiseen kuitenkin oli, että aiemmin mykkäkoulun jälkeiset riidat sovittiin niin, ettei riidanaiheisiin enää jatkossa palattu. Nyt samat riidat käytiin hänen mukaansa yhä uudestaan.

N: Siinä vaiheessa, kun meillä rupes meneen pieleen, meillä oli edelleen se riita ja saatto olla sopiminenkin, mutta Mies ei enää antanut mitään anteeksi, vaan palas aina siihen vanhaan jo sovittuun asiaan.

Yksi näistä kolmesta parista kertoi terapian lopussa asioiden menneen prosessin aikana parempaan suuntaan. He kertoivat, etteivät riidan jälkeen enää mököttäneet tai jääneet hiljaisiksi, vaan kommunikoivat toisilleen edes jotain.

N: Sitä ei jäähä oleen hiljaa, että se jatkuis tavallaan. Sitä vaikka sieltä kauempaa viestitellään sitten päivän tapahtumia ja että kaikki on ihan ok.

T1: Että jotenkin vaan puretaan semmonen hiljasuus. Se ei siis välttämättä liity se kommunikointi siihen riitaan.

N: Ei, ei.

T1: Vaan se, että vaan aletaan puhua jostain muusta.

N: Yhmm.

Parin molemmat osapuolet olivat sitä mieltä, että tällainen ratkaisu toimi heillä hyvin.

Yhdessä keskustelua vaikeutti parien mukaan myös se, että puolisoiden elämät tai kokemusmaailmat eivät kohdanneet, minkä takia yhteisiä puheenaiheita oli kovin vähän. Kolmen

parin kohdalla vähintään toinen osapuoli kertoi tuntevansa, että he ovat etäisiä puolisonsa kanssa. Yhden näistä pareista tilannetta heidän terapeuttinsa kuvasi seuraavasti:

T1: Tällä hetkellä, kun tulee pikkuvauva, te elätte kahta vähän eri maailmaa. Sä [Mies] elät sitä työmaailmaa ja kaikkee muuta siinä ympärillä ja sä [Nainen] elät sitä pikkuvauvan maailmaa, joka on siinä. Ja sitten teillä ei oo kauheesti yhteistä kohtaamista. Ja teillä ei oo sitten kauheesti yhteistä puhuttavaa. Sulla on mielessä ihan muut asiat kuin sulla ja näin.

Pariskunta keskustelikin useaan otteeseen terapiasuhteen aikana siitä, miten he voisivat saada heidän maailmansa kohtaamaan paremmin. Vielä terapian lopussakin heistä tuntui vaikealta jakaa asioitaan ja etenkin naisen oli vaikea antaa miehensä tulla hänen alueelleen ja osallistua vauvanhoitoon. He kuitenkin kokivat näkemystensä ja kokemustensa laajentuneen terapian myötä niin, että puolison kanssa oli helpompi keskustella.

Yksi naisista kertoi olevansa etäinen miehensä kanssa, koska he olivat hänen mukaansa niin erilaisia ihmisiä. Tällaista ongelmaa ei hänen mukaansa ollut aiemmin ollut, vaan se oli kehittynyt ajan myötä. Parin suhteesta nainen kertoi seuraavasti:

N: Sehän on, et mä oon ollut sillon, kun me ollaan alotettu seurustelu, kaheksantoistavuotias. Siis oikeesti suoran kotoo ja ilman mitään aikasempaa historiaa. Mies on mun ensimmäinen poikaystävä. Ja mä oon tällä välillä kasvanut aikuiseksi, musta on tullut äiti, musta on tullut ammattilainen, musta on tullut kaiken laista. Mies on edelleen se sama. Mies oli kokki sillon jo. Sä oot ikään kuin pysynyt siinä.

T1: Mitä sä aattelet nyt juuri, kun sanot noin? Mikä tunne sulla tossa tulee?

N: Se, et me ei enää sovita yhteen. Mä oon muuttunut, Mies ei.

Kaikki neljä paria toivoivat, että yhdessä keskustelu olisi helpompaa ja kommunikointi jollain tavalla normaalimpaa. Yhden parin naiselle tämä kommunikoinnin normalisoituminen tarkoitti kevyen jutustelun, small-talkin, lisääntymistä puolisoitten välillä, mitä hänen puolisonsa ei halunnut. Toiselle parille keskustelun normalisoituminen taas merkitsi, että heillä olisi enemmän vitsailua, *turhanpäiväistä höpöttelyä* sekä *höpöhöpöhommia*, joita he pitivät *parisuhteen liimana*. Yhdessä vitsailun he kokivat kuitenkin vaikeana, sillä aiemmat huonot kokemukset ja suhteen sen hetkinen huono tila aiheuttivat helposti vääriä tulkintoja.

N: Jos mä sanon jotain puolileikillistä, niin Mies ottaa sen vittuiluna tai totaalisenä ikävyytenä. Siis tavallaan sitä rivien välistä tulkintaa ei enää tehdä niin, että se tulkittais positiiviseen suuntaan, koska ei sitä tulkita. Et siinä on paha puhua paskaa [kevyttä höpötystä], koska se kaikki

T2: Eli oletus on kummallakin se, että toi ei halua mulle hyvää. Sehän kuulostaa siltä.

N: Joo.

Pariskunnan molemmat osapuolet olivatkin sitä mieltä, että heidän suhteessaan huumori ja huumorintaju olivat olleet hukassa jo pitkää.

Positiivisten tunteiden ja välittämisen ilmaiseminen

Parit kertoivat, että he toivoisivat puolisoiltaan enemmän niin välittämisen ilmauksia kuin positiivisten tunteiden jakamistakin. He kertoivat, että heistä oli tuntunut hyvältä silloin, kun puoliso oli vaikkapa kehunut heitä, kokenut myötätuntoa heitä kohtaan tai ollut huolissaan heistä. Parien keskustelusta kävi kuitenkin ilmi, että tällainen tunteiden ilmaiseminen tai sanoittaminen oli harvinaista. Yksi pareista kertoi, ettei myönteisten tunteiden ääneen sanominen tullut luonnostaan, vaan sen tekeminen vaati opettelua. Pariskunnan miehestä erityisen vaikealta tuntui vaimoan kohtaan tuntemansa myötätunnon näkyvä ilmaiseminen.

Myös kahden muun parin kohdalla terapiakeskustelussa vähintäänkin sivuttiin keskustelunaiheena myötätunnon tunteiden ilmaisemista. Näiden kolmen parin naiset toivat kaikki esiin, etteivät he pidä miehiään kovin empaattisina. Kaksi naisista kertoi miehensä ennemminkin syyllistävän tai ilkeilevän heille, jos he ovat surullisia tai kertovat joistain pettymyksistään.

N(1): Mies ei oo koskaan ollut minun ymmärtäjä tai semmonen, että se jollain tavalla. Päinvastoin, jos mulla on ollut joku ongelma jossain töissä tai jossain, niin rupee syyttään, et oot sä ite, et kyllä sä oot nyt niin vittumainen, että sä varmaan oot ite saanut sen aikaseksi. Et siis semmonen.

N(2): Saattaa semmosen väkivaltatilanteen, mikä vaikka viimeksi oli, et - - vaan sano, et se on mun syytä tavallaan, että mitä tapahtu. Ja aina sanoo vaan, että - on saattanut sanoakin - että meetkö sä nyt äitilles märesemään.

Kolmas näistä naisista taas arveli, ettei myötätuntoa riitä mieheltä hänelle, koska tällä itselläänkin on usein niin paha olla. Hän kertoi, ettei hän samasta syystä mieti yleensä itse miehensä tunteita.

Kolmen parin keskusteluista kävi ilmi, että välittämisen osoituksia oli vähän tai ainakin vähemmän kuin ennen. Kaksi paria toi esiin, että muun muassa halailu oli jäänyt vähemmälle. Toisesta parista nainen kertoi seuraavaa:

N: Et kyllähän me aikoinaan halailtiin paljon ja oltiin sillä tavalla, mutta Mies kyllä suhtautui aina siihen vähän sillai jäykästi. Et yleensä se oli kyllä mun aloite, että minä halailin, mutta Mies ei paljon halailut oma-aloitteisesti. Ja nythän meillä ei ole mitään sen kaltaistakaan. Joskus vielä oli, mut ei nyt oo tosiaan ollut pitkään aikaan.

Välittämisen ilmausten vähäisyydestä huolimatta kykenivät kaikki neljä paria kuitenkin kertomaan joitain tapoja, joilla juuri heidän parisuhteessaan osoitetaan kiintymystä. Kahden pariskunnan miehet kertoivat hierovansa toisinaan vaimojensa jalkoja. Yksi mies taas kertoi katsovansa vaimon kanssa tämän lempitelevisiosarjaa, vaikkei se hänelle itselleen niin mieluisa ollutkaan. Muita – erityisesti miesten esiin nostamia – tapoja osoittaa puolisolle välittämistä olivat ruoanlaitto, puolison auton huolto sekä puolison suosimien elintarvikkeiden osto. Yksi miehistä kertoi välittämisen näkyvän pieninä tekoina, kuten vaimon auton lämmittämisenä pakkasella ennen tämän lähtöä ajamaan.

M: Mutta en viittis laittaa, jos en välittäis, sitä autoo. Aina lähtee autot käyntiin. Mutta se on pieniä asioita.

Lisäksi yhden parin kohdalla välittämistä tuotiin esiin sanallisesti ainakin terapiaistuntojen aikana. Parin mies kertoi useaan otteeseen vaimonsa olevan hänen ihannenaisansa; nainen taas sanoi näkevänsä miehessään edelleen ne puolet, joihin hän rakastui aikanaan.

Yhden parin keskusteluista kävi ilmi, että näillä puolisoilla oli hyvin erilaiset näkemykset siitä, mitä miehen välittämisen osoituksissa oikeastaan tapahtui tai mikä niiden merkitys oli. Miehen mukaan hän teki asioita miellyttääkseen vaimoaan ja nämä teot *tulivat suoraan sydämestä*, vaikka toisaalta toivoikin niistä myös kiitosta. Nainen taas koki nämä teot miehen tapana pyrkiä vaikuttamaan häneen tai syyllistää häntä. Hänen mukaansa miehen lahjat ja huomionosoitukset olivat aina takaisin vedettävissä, jos hän ei ollut tarpeeksi kiitollinen *kiltti tyttö*.

N: Niin, mutta jälkikäteen sä kuitenkin käytät sen semmosena, että kun minä oon tuonut sitä ja tätä ja tuota, ja sinä vaan siinä et osaa niinku arvostaa sitä.

M: Kyllä taitaa pienestä olla kiinni.

T1: Onko se siis jälkeen päin vasta se tilanne vai ennakoitko sä sitä, että näihin asioihin – vaikkapa tähän hedelmien tuomiseen – tulee se jälkeen päin se?

N: En mä koe. Kai mä nyt tässä vuosikymmenten saatossa oon sen oppinut, että mitä siitä seuraa.

T1: Eli sillon sellanen asia, joka periaatteessa ulkopuolisena saattais näyttää hyvin myönteiseltä ja positiiviselta

N: Niin.

T1: Voit vuosikymmenien saaton viitekehyyksen kautta tulkita sen sellaseksi, että tällä taas yritetään vaikuttaa minuun.

N: Niin ja että se kääntyy semmoseksi, että se on semmonen yritys lahjoo tai jotain tämmöstä, että se kääntyy se hyvä asia semmoseksi lyömäaseeksi. Niin.

Pariskunnan nainen siis tulkitsi miehen tekoja aiempien huonojen kokemustensa kautta ja kieltäytyi mieluummin vaikkapa miehensä tarjoamista herkuista kuin lähti sanojensa mukaan *ruuan kanssa pelaamiseen*. Vastaavasti mies kertoi jättävänsä joitain asioita tekemättä, koska hän ennakoi aiempien tilanteiden valossa vaimonsa suuttuvan huomionosoituksista.

M: Mä olin eilenkin tekemässä sulle salaatin, mutta sitten mulle tulikin paha mieli, pala kurkkuun, että jos sä sanoitkin kuitenkin, että ei tartte, mä en jaksa sitä syyäkkään.

T1: Niin säkin alat jo etukäteen tulkita ja tekeen tällasia, jotka tulis sulta luonnostaan.

M: Joo, mutta ilahduttaa mä haluan.

Tämän parin molemmat osapuolet toivat myös esiin, että toisen tulisi ansaita välittämisen osoitukset omalla toiminnallaan. Heidän näkökulmastaan *hankala* puoliso ei ollut oikeutettu huomionosoituksiin, kiitokseen tai arvostaviin eleisiin.

M: Kun ennen vahvaan toin aina sulle kukkia, niin musta se on turhanpäiväistä rahan haaskausta tuoda sulle kukkia. Sä et oo ansainnut niitä, et yhtään. Ja sä oot hirveen hankala tyyppi, mielettömän hankala.

Seksi ja intiimiys

Kolme pareista kertoi, ettei heillä ollut sillä hetkellä suhteessaan seksiä, ja neljännellä parillakin sitä oli sanojensa mukaan lasten synnyttyä vähemmän kuin aiemmin. Kahdella pareista intiimistä kanssakäymisestä oli jo vuosia. Näissä molemmissa puoliset jopa nukkuivat keskenään eri huoneissa – toinen pareista kokonaan eri rakennuksissakin.

Puheenaiheiksi seksi ja intiimiys tulivat yleensä joko miesten aloitteesta tai työntekijöiden esiin nostamina. Miehiä tilanne vaivasikin selvästi enemmän. Kolme miehistä toivoi seksiä olevan enemmän. Naisista taas kaksi ei pitänyt seksiä niin tärkeänä ja loput kaksi eivät olleet siitä kiinnostuneita lainkaan.

Kaikki parit toivat esiin, että tilanne ei ollut aina ollut samanlainen kuin sillä hetkellä. Yksi naisista kertoi seksin olleen jossain kohden jopa ainut asia, joka heidän suhteessaan vielä toimi. Syitä seksin vähenemiselle tai tyystin katoamiselle voitiin löytää useita. Muun muassa perheen perustamisen

todettiin vaikuttaneen parin seksielämään. Kaksi pareista kertoi seksin hiipuneen, kun parisuhteessa alkoi ilmetä ongelmia. Yksi naisista kertoi parin välisten intiimien asioiden loppuneen siihen, kun hänelle oli tullut tunne, että häntä käytetään kuin *käyttöesinettä*.

N: Kun mä aattelin, että Miehellä on semmonen perinteinen kuva, että nainen on semmonen miehen käytössä oleva. Ja sillä tää seksi on jotenkin meidän suhteessa toiminu kyllä jotenkin sillon alussa ihan ok ja se on ollut tärkeä, mutta sitten, kun jossain kohtaa mä koen, että se on aino, että muuten voi kohdella miten tahansa ja sitten vielä seksiä päälle. Että rupes tympäsemään siis se, että mua ei tavallaan niinku ihmisenä nähdä. - - Mulle aina vaan tyhjennettiin roskakori ja sitten, että mut nyt mä tarviin seksiä. Niin se pikkasen alko, jollain lailla mulle tuli kuppi täyteen sitä hommaa.

Myöhemmin keskustelussa nainen toi vielä esiin, ettei seksi ollut sillä hetkellä mahdollista miehen käyttämän väkivallankaan takia. Hän koki, ettei kodin uhkaavan ilmapiirin takia *voi tulla mitenkään lähelle, uskalla tulla*. Tämän naisen miehellä sen sijaan oli hyvin erilainen näkemys seksielämän lopahtamisesta. Hän näki seksin loppumisen liittyneen vaimon vaihdevuosiin, joita ennen seksi oli hänen mukaansa aina onnistunut.

M: Siihen samaan aikaan on tullut kyllä naiselliset vaihdevuodet, jotka on hänellä olleet hirveen kovat, että siinä mä jäin kyllä puhtaasti kelkasta ja sit se hiipu se seksi. Mä en tiä, mitä siinä tapahtu semmosta, että ei. - - Ja kun meikäläinen yrittää suihkuun mennä, että nyt mammeli, niin paskanmarjat ja mansikat, että mä jään aina sinne niinku yksin.

Vaimonsa torjuvan käytöksen mies koki loukkaavana ja alentavana. Hän koki, että vaimo vähättelee seksin merkitystä heidän parisuhteelleen ja ikään kuin jättää hänet yksin kieltäytyessään intiimistä kanssakäymisestä.

Yksi naisista kertoi seksin loppumiseen osaltaan vaikuttaneen sen, että hän oli kokenut seksin ja hellyyden tarjoamisen eräänlaisena vaihtokauppana, jossa hän antoi miehelleen seksiä vastineeksi tämän tarjoamasta hellyydestä.

N: Mies anto mulle sitä läheisyyttä, mitä mä tarttin, kun minä annoin hänelle seksiä. Se oli ikään kuin tarkotushakuista ja siinä vaiheessa, kun tuli ongelmia ja tavallaan seksistä tullu enää mitään ja lopulta sen sit lopetti, kun siitä tuli vain aina riita, niin lopetti koko touhun, niin sen jälkeen, kun minä en oo antanut enää seksiä, niin sen jälkeen ei ole Mieskään antanut läheisyyttä.

Myöhemmin naisen tekemät aloitteet seksiin eivät olleet johtaneet hellyyteen tai toimineet yhteyden avaajina muuhun läheisyyteen, minkä takia hän ei ollut myöskään jatkanut seksin tarjoamista. Naisen

mies ei ajatellut heidän intiimiin kanssakäymiseen liittyneen minkään laista *ostopalvelua*, vaan kertoi tarjonneensa läheisyyttä aiemmin pyyteettä ilman taka-ajatuksia, koska se tuntui silloin hyvältä.

Kaksi pareista kertoi, että vaikka seksiä olikin vähemmän, oli heillä silti läheisyyttä ja hellyyttä. Toinen parien miehistä kertoi seuraavaa:

M: Kyllähän meillä siis läheisyyttä on silleen, et kun me päästään kahestaan. Sitten mäkin isken jalat toisen syliin ja toinen toisen syliin ja sit ollaan vaan siinä. Ollaan vaan lähekkäin, et se on yks hyvä, mut se toinen toisenlainen lähempi läheisyys, sitä mä kaipaisin.

Toisessa kohtaa keskustelua tämä mies kertoi kaipaavansa *pusu-hali-hellyyttä* ja parisuhteen fyysistä puolta. Miehen vaimo taas omien sanojensa mukaan ei voinut sietääkään tällaista *lähmintää* ja *lääppimistä*. Tämä ei kuitenkaan estänyt miestä toisinaan lähestymästä vaimoaan ja vain välillä vaimo hänen mukaansa lähti karkuun.

Toinen pari, joka kertoi keskinäisestä hellyydestä, oli pareista ainut, jolla vielä oli suhteessaan seksiä. Tämä pari kertoi myös toiveestaan olla puolisonsa silmissä vielä vuosienkin päästä haluttava tai seksikäs. Kuvitellessaan parisuhdettaan viiden vuoden päähän pariskunnan nainen kertoi seuraavaa:

N: No, mä oisin edelleen semmonen oikein hot Miehelle, et se riisuu mut katseellaan (naurahtaa)

(kaikki nauravat)

T2: Aika ihana.

N: Enkä vaan ois siellä se emäntä.

Myös mies esitti samankaltaisen toiveen siitä, miten hän toivoisi vaimonsa hänet näkevän viiden vuoden kuluttua. Toisin sanoen he molemmat siis toivoivat säilyttävänsä jatkossakin parisuhteen intiimin puolen, jossa he ovat ennen kaikkea mies ja nainen – eivät isä ja äiti tai talon isäntä ja emäntä.

Tasa-arvo

Kaikki neljä paria toivat esiin tyytymättömyyttään siihen, etteivät puoliset olleet tasa-arvoisia suhteessaan. Epäkohtia nähtiin siinä, miten kotityöt jaettiin perheessä ja kuka vastasi päätöksenteosta ja taloudellisesta pärjäämisestä. Lisäksi tasa-arvoiseen suhteeseen nähtiin kuuluvan puolisoilla

yhtäläinen oikeus viettää omaa aikaa ja oikeus tulla huomioiduksi suhteessa, mitkä eivät kaikissa tarkastelluissa parisuhteissa toteutuneet.

Kahden pariskunnan naiset kertoivat olevansa tyytymättömiä siihen, että kodinhoito ei jakautunut tasapuolisesti puolisoiden välillä. He kokivat olevansa pääasiassa yksin vastuussa *huushollin hoitamisesta*, mikä tuntui toisen heistä sanoin *typerältä*. Toinen naisista kertoi miehensä olevan hänelle vihainen, kun hän ei kotona tekemänsä ansiotyön lisäksi siivonnut ennen miehen kotiin tuloa.

N: Ja nyt on sit ollut se, että mä oon kotona, kun mä teen töitä kotona, ja Mies – – tulee kotiin ja se ikään kuin odottaa, että mä olisin taas siivonnut. Mut se on mun työaikaa, niin enhän mä ole sitä ehtinyt käyttää sit siivoamiseen siinä vaiheessa.

Toinen näistä naisista toi myös esiin huolehtivansa lastenhoidosta lähes yksin miehensä aikaa vievän työn takia. Enemmän kuin kotitöiden jaon epätasaisuudesta hän oli harmissaan siitä, ettei mies ehtinyt olemaan lasten kanssa. Vauvanhoidon nainen hoiti kuitenkin mielellään yksin eikä mieskään kokenut olevansa siihen sopiva. Lastenhoidosta puhuessaan nainen kertoi häntä *tympäisevän* ja *loukkaavan*, että mies tuntui valitsevan helposti kodin ulkopuolisia tehtäviä lastenhoidon kustannuksella.

N: Kyllähän mä tiään, et sitä hommaa on hirveesti [töissä]. Sitten, kun on vapaata, niin voisihan sitä tehdä jotain kotihommiakin, eikä jollekin muulle hommia. Olla siinä kotona. - - Mies auttelee kavereita. Sen mä nyt sillai ymmärrän, kyllähän ne kaveritkin joskus auttaa sit, mut kyllä se aina tympäsee välillä.

Nainen kertoi miehen lähtevän vapaa-ajallaan usein auttamaan ystäviään tai sukulaisiaan. Lisäksi mies oli vastikään aloittanut moottoripyöräharrastuksen, jonka nainen arveli verottavan entisestään kotona vietettyä aikaa. Vaimonsa kokemaa epätasa-arvoista työnjakoa pariskunnan mies kommentoi kertomalla vaimon sanoissa olevan *vähän perää* ja tunnustamalla, että häntä *vaivaa, ettei ehdi olemaan enempää lasten kanssa*.

Kolmen pariskunnan keskusteluissa kävi ilmi, että heidän päätöksentekonsa ei tapahtunut yhteistyössä. He kokivat, että vaikka he pitivätkin tasa-arvoa päätösten teossa tärkeänä, ei se käytännössä onnistunut. Pääasiallinen syy tähän oli yhdessä asioista keskusteluun jäävän ajan vähäisyys. Yksi nainen näki myös väkivallan vaikuttavan siihen, ettei hänen mielipiteensä pääse esiin päätöksenteossa.

N: Jos mä oon eri mieltä asioista, niin sitä minä en voi sanoa, koska se totuus on kuitenkin Miehen totuus, se oikee, että näin.

Eniten keskustelua synnytti lasten asioihin liittyvä päätöksenteko. Sekä miehet että naiset olivat sitä mieltä, että naisilla oli lasten asioissa enemmän valtaa. Yksi naisista perusteli tätä sillä, että hän myös vietti lasten kanssa enemmän aikaa.

N: Kyllä kun mä siis elin lasten kanssa, niin kyllä mä määräsin siinä tilanteessa kaiken siihen liittyvän, lasten kuviot ja tämmöset siihen liittyvät.

Yhden pariskunnan kohdalla kävi ilmi, että parin nainen oli päättänyt heidän lapsilukunsa. Keskustelussa mies kertoi toivovansa mahdollisesti vielä yhtä lasta jossain vaiheessa. Nainen taas totesi suoraan, että hänen kiintiö on tää ja enää ei tämän jälkeen ristiäisiä tuu. Seuraavalla pariterapiatapaamiskerralla mies kertoi vaimon käyneen steriloitavana.

Yksi naisista toi esiin, että vaikka nainen saattoikin päättää enemmän lapsiin liittyvistä asioista, saattoi mies pyörtää näitä päätöksiä, jolloin ne eivät todellisuudessa toteutuneet. Esimerkiksi lapsilleen asettamista rajoista pari kertoi seuraavasti:

N: No, ehkä mä oon semmonen sitten, joka laittaa jotain sääntöjä väliin tytöillekin ja aika reippaasti.

M: Mä oon vähän hövelimpi siinä ehkä sitten tai olenkin ehkä.

N: Olet ja sen sitten tytötkin on huomannut.

Naisen mukaan asetetuista säännöistä ei siis yhdessä pidetty kiinni, mikä näkyi lapsillekin.

Kahden parin kohdalla esiin nousivat epäkohdat taloudellisessa tasa-arvossa. Erityisesti toisen pariskunnan mies koki uhranneensa paljon perheen taloudellisen hyvinvoinnin eteen ja mahdollistaneensa näin vaimon kotona olon. Tämä käy hyvin ilmi seuraavasta keskustelun pätkästä terapeutin kanssa:

T1: Mut mitä sä aattelet, sä oot jotenkin taloudellisesti jäänyt tappiolle?

M: Joo.

T1: Sä oot joutunut elättään perheen.

M: No, kyllä Nainen kävi töissä, mutta mä veikkaan silloin - - ne kymmenen vuotta oli kulta aikaa Naiselle.

T: Onko sun ajatus, että ne on sun rahoja, jotka sä tienaat Naiselle ja lapselle, että se on suuri uhraus sulle?

M: Niin, se oli uhraus.

Miehen mukaan hän oli siis jäänyt tappiolle taloudellisesti, asiat eivät olleet menneet hänen nähtensä tasapuolisesti. Toisessa kohdin hän kertoi *vetävänsä ääri rajoilla* tarjotakseen perheelleen toivotun elintason, mistä hän ei ollut saanut kiitosta. Myös toisen parin mies näki miehen tehtäväksi *perheen päänä olemisen* ja sen, *että huolehtii omasta ja perheen hyvinvoinnista, - - ettei oo sellainen Jannu-huoleton*. Hän ei kuitenkaan liittänyt tähän miehen osaan kielteistä sävyä.

Pariskuntien naisilla oli tasa-arvoisempi näkemys puolisoiden osuudesta perheen taloudellisessa pärjäämisessä kuin heidän puolisoillaan. Naiset korostivat käyttäneensä yhtäläillä kuin mieskin rahaa perheen hyväksi, esimerkiksi maksamalla lasten vaatteet, ja kertoivat kokevansa loukkaavana sen, että miehet antoivat ymmärtää heidän elävän puolisoitensa varoilla. Toinen naisista kuvaili puolisoilla olleen suhteen alusta asti omat rahat. Toinen naisista taas kertoi omasta osuudestaan ja kulujen jakautumisesta seuraavasti:

N: Mä en koskaan elänyt hänen siivellä tekemättä mitään. Siis mä oon aina hoitanut kodin, perheen ja sitten käynyt kodin ulkopuolella töissä, josta mä oon saanut ihan kohtuullisen palkan kuitenkin. Että mä en voi myöntää sitä, että mä oisin jotenkin siipeillyt ja sitten, että mä oon aina maksanut noista lainoista. Jossain kohtaahan mä maksoin kaikki lainan korot, koska se laskettiin niin, että kun hän maksaa ruoat, niin mä maksan kaikki lainat ja nämä tämmöset.

Kaikki parit liittivät tasa-arvoiseen parisuhteeseen puolisoiden vapauden tehdä omia asioitaan ja oikeuden omaan aikaan. Tämä tasa-arvon piirre nousi yleensä naisten aloitteesta keskusteluun ja he toivat selvästi ilmi tyytymättömyytensä siihen, että heidän parisuhteissaan miehellä oli enemmän vapautta kuin heillä. Kaikki naiset toivat esiin, ettei heillä ollut juurikaan omaa aikaa. Yksi naisista kertoi seuraavasti:

N: Miehellä on vähän enempi noita vapauksia mennä. Niin kuin nytkin tultiin kahdella autolla, että hän menee johonkin parturiin varmaan tästä ja mä meen sinne kotiin lasten kanssa. - - Ja mulla kun ei oo tosiaan vapaapäiviä niin kuin Miehellä.

Nainen koki, ettei hänellä ollut vapaapäiviä kodin arjesta ja lasten hoidosta. Naisten omaa aikaa nähtiinkin rajoittavan yhtenä isona tekijänä lapset, joille olisi pitänyt löytää hoitaja tuoksi ajaksi.

Yksi naisista kertoi hänen omaa aikaansa rajoittavan miehen kontrolloiva asenne naisen tekemisiin. Hän koki, että heidän suhteessaan oli paljon *takertumista* ja *estelyä*. Naisen mies taas koki antaneensa naiselle vapautta, *vaikkei olisi tarvinnut*, ja että vaimo oli *aina päässyt menemään*. Miehen mukaan vaimo ei ollut kysellyt häneltä lupaa, vaan *tehnyt just niin kuin haluaa*.

M: Hänhän saa ja hänhän menee paljon ja hamuaa niin paljon töitä kuin kerkeää ja matkustelee niin paljon kuin kerkee ja tuolleen.

Edellä mainittu nainen liitti vapauteen myös sen, että puoliset eivät arvostelisi toistensa tekemisiä. Omassa parisuhteessaan nainen koki, että hänen tekemisensä olivat miehen mielestä aina *huonoja tai halveksittavia*. Tasa-arvoiseen parisuhteeseen kuului hänen mukaansa hyväksyvä asenne toisen tekemisiä kohtaan ja toisen puolesta iloitseminen, tämän saadessa tehdä mieluisia asioita.

N: [Toivoisin] että ei jotenkin, jos mä sanon, että menen nyt jonnekin, niin se ei ole mikään, että nyt maailma kaatuu, vaan se on tosi kiva, että menet sinne. Että Mies ei ikään kuin koskaan suo minulle tolleen, että menet nyt elokuviin tai menet nyt jonnekin, mihin mä siis meen. Et se on aina jotenkin pois häneltä.

Puheotteessa nainen kertoi, ettei hän saanut koskaan kokea puolisonsa hyväksyvän hänen tekemisiään. Myöhemmin keskustelussa hän toi ilmi osoittavansa kuitenkin itse hyväksyntää miehen tekemisille ja että hänestä *tosi hyvältä kuulostaa tai tuntuu se, että Miehellä on jotain omaa*.

Oman ajan vähäisyys ja omasta elämästä luopuminen johtivat naisen mukaan huonovointisuuteen. Hänen mukaansa molemmilla *täytyy olla jotakin omaa, joka kiinnostaa ja virkistää*. Asian tärkeydestä kertoo, että asiaan palattiin tämän parin kohdalla toistuvasti eri terapiakerroilla. Viimeisellä tapaamisella nainen kertoi näkevänsä erilliset asunnot ainoaksi ratkaisuksi saada hänen tarvitsemaansa omaa aikaa.

Kahden pariskunnan naiset toivat esiin, että puoliset eivät olleet tasa-arvoisia siinä, miten heidän tarpeensa tai tunteensa tulivat huomioiduiksi suhteessa.

N: Mietin ja mietin sitä, että Mies on aina vaan siinä keskiössä – ja en mä tiä, mistä se lähti se mun ajatus liikkeelle – ja Miehen tarpeet. Ja ikinä mä en oo saanut olla, että mä en oo koskaan saanut olla siinä keskiössä, että mun tarpeet - - Siinä kohtaa mä jotenkin rupesin miettimään, että ei oo ikinä tilaa tässä meidän kuviossa siihen, että mua ymmärrettäis tai mua kuunneltais tai mun murheilla tai tämmösillä ois [väliä].

Naisten kokemus oli, että heille ei ole tilaa omissa parisuhteissaan. Miehen asiat veivät aina paljon suuremman huomion. Toinen naisista kertoi, että tämän asian ymmärtäminen oli saanut hänet vihaiseksi, mikä oli hänelle epätyypillistä.

Parit toivat esiin, että parisuhteen tasa-arvoon oli vaikuttaneet elämäntilanteet, ja että se, kummalla oli suhteessa enemmän valtaa, oli vaihdellut ajan kuluessa. Yhden pariskunnan nainen arveli heidän ikäeronsa vaikuttaneen siihen, ettei suhde ollut alun perin tasa-arvoinen.

N: Tässähän on tapahtunut niin, että silloin, kun me oltiin nuoria, kun mä oon nuorempi kuin Mies, mä oon ollut tavallaan pieni ja kokematon ja Mies on ollut tavallaan jo maailmanmies siinä vaiheessa. Mä oon ollut siinä tavallaan se altavastaaja tietyllä tavalla ja Miehellä on ollut selkeästi se johtorooli. Sit me ollaan varmaan oltu siinä vaiheessa, kun poika syntyi, jolloin meillä on varmaan ollutkin onnellista, niin silloin meillä on ollut hetken aikaa tai silloin ne pojan ekat vuodet, niin meillä on ollut semmoinen tasa-arvoinen suhde, ehkä jo muutama vuosi ennen Pojan syntymääkin, silloin kun mä oon aikuistunut jo ja näin.

Naisen mukaan hänen nuoruutensa ja kokemattomuutensa oli asettanut hänet *altavastaajaksi*, huonompaan asemaan suhteessa. Elämäntilanteen muutos lapsen synnyttyä oli vienyt suhdetta tasa-arvoisempaan suuntaan. Myöhemmin keskustelussa nainen kertoi suhteen valta-asetelmien jälleen muuttuneen miehen alkoholisoitumisen myötä, jolloin nainen oli joutunut ottamaan enemmän vastuuta.

Vain yksi pari toi keskusteluissaan suoraan esiin väkivallan heikentäneen parisuhteen tasa-arvoa. Mielenkiintoista oli, että tästä parista sekä mies että nainen kokivat olevansa jollain tavalla alistetussa asemassa suhteessaan. Nainen koki, ettei hän ole tasa-arvoinen miehen kanssa, koska hän joutuu varomaan ja pelkäämään tätä. Hän kuvaa miehen valtaa seuraavasti:

N: Mä aattelen sillä tavalla, jos aatellaan tätä mejän asemaa, niin munhan mielestä Miehellä on paljon enemmän valtaa, kun se käyttää tätä väki-, tämmöistä valtaa jotenkin sillä tavalla just tämmösellä estelemisellä ja rajaamisella ja työntelemisellä, et mä elän pelon alla. Niin totta kai sil on paljon enemmän valtaa ja mä oon jossain täällä ja se on täällä mun yläpuolella.

Mies taas koki, että hänellä oli vähemmän valtaa tai hän oli naista *huonommalla*. Miehen näkökulmasta yhteydenotto kriisikeskukseen ja väkivallan käsittely terapiassa olivat naisen tapoja *hallita* ja ne olivat vieneet häneltä valtaa parisuhteessa.

Luottamus

Tarkastelluista pareista kahden parin keskusteluissa nousi esiin luottamus ja sen puute parisuhteessa. Toisen parin kohdalla luottamuksen puute ja mustasukkaisuus olivat molemmin puolista, ja siihen oli pyritty vaikuttamaan yhdessä sovituilla säännöillä siitä, mitä on lupa tehdä ja mitä ei.

T2: Sanoit, että te ootte jotenkin sopineet tiettyjä juttuja, että ei kärjisty tilanteet.

N: No joo.

M: Niin silleen, että kun on tiettyjä juttuja, joista toinen ei tykkää, niin on turha sitten tosiaan leikkii tulella.

Pariskunnan naisen mukaan tällaista *tulella leikkimistä* olisi, jos hän esimerkiksi tanssisi toisten miesten kanssa, minkä takia hän ei enää sellaista tehnyt. Hän kertoi käyvänsä muutenkin hyvin vähän ulkona yksin.

N: Kyllä mä siis tykkään olla [kotona], mutta on paljon kavereita näin sanonut, että pitäis käydä ulkona. Mutta ei sitä vaan tuu lähettyä.

P2: Onks se siitä, että ei itellä tuu lähettyä, onko se vaikuttamassa, että sä mietit, että miten ärsyttääkö se?

N: Niin ja että kaikki ois ok. Lähtis mieluummin sitten kahen kesken.

Toisella pariskunnalla luottamuksen puute oli parin naisen mukaan yksipuolista siten, että se näkyi miehen tarpeena kontrolloida vaimon menemisiä ja seuraa. Hänen mukaansa vaimon oma aika oli miehelle uhka, koska silloin tämä *ei pysty kontrolloimaan, että mitä mä itseasiassa oikeen teen - - kenen kanssa mä kuljen*. Nainen kertoi, ettei hänellä itsellään ole tarvetta puuttua miehen tekemisiin.

Aiemmin mainittu pari kertoi mustasukkaisten tunteiden heräämisen liittyneen koettuihin väkivaltatilanteisiin. Ensimmäisellä pariterapiakerralla pari kertoi viimeisimmän väkivaltatilanteen käynnistyneen siitä, kun mies näki vaimon lähetelleen tekstiviestejä toisen miehen kanssa. Seuraavasta aamusta tapahtuneen jälkeen nainen kertoi seuraavaa:

N: Mä aamulla ihan rauhassa hommailin niitä normijuttuja, mitä nyt pyhäaamuina yleensä tehdään. Sit kun Mies nousi, nii se vaan sano, et tuliko vielä monta viestiä ja vaan sano, et se on mun syytä tavallaan, että mitä tapahtui.

Naisen mukaan mies siis oikeutti väkivaltaa vaimon mahdollisella uskottomuudella tai perusteli sitä mustasukkaisilla tunteillaan.

Mustasukkaisuusteemaan palattiin tämän parin kohdalla useaan kertaan terapiaprosessin aikana. Viimeisellä tapaamisella pari kertoi, ettei mustasukkaisuus ollut enää ongelma. Parin mies koki tilanteen seuraavasti:

Eihän sitä voi täysin kieltää, etteikö sitä olis ollenkaan, mut tässä viime vuosien aikana on jonkun verran tasapainottunut.

Pari ei osannut sanoa voisiko mustasukkaisuus vielä nousta jossain vaiheessa ongelmaksi.

Väkivalta parien keskusteluissa

Mielenkiintoista on, että puhuessaan parisuhteensa tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä tuottavista puolista, tarkastellut pariskunnat vain harvoin puhuivat kokemastaan väkivallasta suoraan. He käyttivät enemmän ilmaisuja, kuten ”kun meillä rupes meneen pieleen” tai ”siinä vaiheessa, kun tuli ongelmia”, tai he saattoivat verrata nykyhetkeä aikaan, kun heillä oli vielä *toimiva suhde*.

Kaksi pariskunnista toi keskusteluissaan suoraan esiin väkivallan yhteyden joihinkin tarkastelluista teemoista, muttei kaikkiin. Toinen pari näki väkivaltaa selittäneitä tekijöitä olleen yhteisen ajan puute sekä mustasukkaisuus. Heillä väkivalta oli lisääntynyt aina uuden lapsen synnyttyä perheeseen, jolloin pariskunnan mies koki jäävänsä vähemmälle huomiolle. Väkivaltatilanteita oli parin mukaan syntynyt todellisen tai kuvitellun uskottomuuden herättämien mustasukkaisten tunteiden seurauksena. Toisen pariskunnan nainen taas kertoi miehen käyttämän väkivallan saaneen aikaan sen, että hän *eli pelon alla*, minkä takia tasa-arvo ei toteutunut parisuhteessa eikä intiimi kanssakäyminen ollut mahdollista.

Edellä mainituissa kahden parin keskusteluissa väkivallalla vaikutettaisiin viittaavan fyysiseen väkivaltaan. Kaikkien parien keskusteluissa ja kaikkien parisuhteen teemojen kohdalla nousi kuitenkin esiin piirteitä, jotka voidaan laskea henkiseksi väkivallaksi, vaikka parit eivät itse niitä väkivallaksi nimittäneetkään.

Eryityisesti yhdessä keskustelusta puhuttaessa kävi ilmi, että puolisoitten välillä oli nöyryyttävää kohtelua, kuten arvostelua, aliarvioimista ja haukkumista. Parit kertoivat arkipäivää olevan tönkyt sanat, loukkaavat äänenpainot ja mitätöinti. He kertoivat puolisoitensa tai heidän itsensä olleen

ivallisia, vittuilevan ja syyttävän, kun jompikumpi pyrki keskustelemaan. Parit kertoivat myös parisuhteessa olevan *kiroilua, huutoa, ärähdyksiä ja räjähdyksiä*, joiden seurauksena kotona oli ikävä ilmapiiri. Yksi naisista muun muassa kertoi, että mies hermostui, jos keskustelu ei edennyt tämän toiveiden mukaan. Puolison arvostelevista kommentteista yksi naisista kertoi myös puhuessaan tasa-arvoisesta oikeudesta omaan aikaan. Hänen mukaansa hänen tekemisensä olivat aina miehen silmissä *huonoja tai halveksittavia*.

Henkisestä väkivallasta lienee kyse myös, kun parit kertovat omasta tai puolison välinpitämättömästä kohtelusta ja välinpitämättömyydestä toisen tunteita kohtaan. Yhteisestä ajasta keskusteltaessa parit toivat muun muassa esiin, että he kokivat yhdessä ollessaankin itsensä *sairaana yksinäisiksi* tai että he vain *sivuavat toisiaan*. Puhuttaessa yhdessä keskustelusta parit kertoivat puolisoiden jättävän tietoisesti kuuntelematta toisiaan ja että heitä ei kiinnosta kumppanin asiat. Yksi naisista koki, ettei hänellä ollut, koskaan kuuntelijaa tai ymmärtäjää. Parit kertoivat puolisoiden kieltäytyvän vuorovaikutuksesta keskittymällä muihin asioihin ja poistumalla tilanteesta, kun heillä olisi jotain kerrottavaa, sekä pitämällä mykkäkoulua. Yksi naisista taas koki miehen *heittävän* kaiken ikävän hänelle kannettavaksi välittämättä hänen tunteistaan. Välinpitämättömyys puolison tunteista nousi esiin myös keskusteluissa seksin ja läheisyyden puutteesta sekä tasa-arvon epäkohdista. Yksi naisista kertoi seksin loppuneen, kun hänelle oli tullut tunne, että häntä käytetään kuin *käyttöesineenä* eikä häntä *ihmisenä nähdä*. Toisella parilla seksi oli loppunut naisen mukaan miehen välinpitämättömyyteen vaimon läheisyyden tarpeesta. Tasa-arvosta keskusteltaessa kaksi naista koki, että heidän tarpeensa tai tunteensa eivät tulleet huomioiduiksi suhteessa, koska miehen asiat veivät niin suuren huomion.

Kolmen parisuhteen teeman kohdalla nousi yhden parin keskustelussa esiin myös puolison hallintaan pyrkivä henkinen väkivalta, kuten kiristäminen, tarkkailu tai toiminnan rajoittaminen. Välittämisenilmauksista keskusteltaessa yksi naisista kertoi tulkitsevänsä aiempien kokemusten valossa miehen lahjat ja huomionosoitukset tapoina pyrkiä vaikuttamaan häneen tai kiristää häntä toivotunlaiseen *kiltin tytön* käytökseen. Tasa-arvoisesta kohtelusta ja luottamuksesta puhuessaan tämä sama nainen kertoi suhteessa olevan *takertumista, estelyä, rajaamista* sekä *työntelemistä*. Naisen mukaan mies pyrki kontrolloimaan sitä, mitä hän teki tai kenen kanssa hän vietti aikaa. Toisen parin kohdalla tällainen tarkkailuun ja rajaamiseen viittaava käytös tuli puheeksi vain luottamusteeman kohdalla puhuttaessa miehen mustasukkaisuuden tunteista, joita oli pyritty välttämään asettamalla sääntöjä vaimon vapaa-ajan viettoon liittyen.

Parisuhteen jatkaminen

Neljästä tarkastellusta parista yksi päätyi pariterapian aikana eroon. Huomion arvoista on, että näistä kolmesta parisuhdetta jatkaneesta parista vain yksi kertoi terapian päättyessä väkivallan loppuneen puolisoiden välillä. Syistä jatkaa yhdessä pariskuntana ei keskusteltu terapiassa, mutta osalla pareista nousi puheeksi joitain parisuhteen myönteisiä asioita, jotka voisivat selittää päätöstä.

Kaksi parisuhdettaan jatkaneista pareista kertoi yhteisestä ajasta puhuessaan, että vaikka yhdessä vietettyä aikaa olikin vähän, oli heillä silti asioita, jotka tehtiin yhdessä. He kertoivat muun muassa yhdessä tehdyistä pihatöistä ja yhteisistä koiralenkeistä. Pariskuntien miehet toivat esiin toiveensa viettää enemmän aikaa puolisoidensa kanssa kodin ulkopuolella. Naiset eivät nähneet tällaiseen tarvetta, mutta he eivät myöskään vastustaneet ajatusta vaikkapa yhteisestä teatteri-illasta. Tämä kertonee siitä, että näillä pareilla yhteinen aika oli kaikesta huolimatta usein suhteellisen mukavaa. Nämä kaksi paria kertoivat myös, että heillä oli suhteessa läheisyyttä, ja että puoliset osoittivat ainakin toisinaan välittämistä ja hellyyttä toisilleen esimerkiksi halaamalla tai hieromalla puolison jalkoja. Terapian päättyessä toinen näistä pareista kertoikin olevansa tyytyväinen parisuhteeseensa. Toinen pareista taas koki suhteen menneen terapian aikana, jos mahdollista, entistäkin huonompaan suuntaan. Mielenkiintoista on, että parisuhteeseensa tyytyväinen pari oli tarkastelluista pareista ainut, jolla oli suhteessa seksiä.

Kuten kahden muunkin parisuhdettaan jatkaneen parin kohdalla, myös kolmannen pariskunnan mies toivoi enemmän yhteistä aikaa puolisonsa kanssa. Tämän parin nainen kuitenkin toi selvästi esiin, ettei hän halunnut enempää yhteistä aikaa. Syyksi hän kertoi sen, että he halusivat niin erilaisia asioita. Tällä parilla oli vähän välittämisen ilmauksia puolisoiden välillä ja ne vähäisetkin tulkittiin aiempien huonojen kokemusten perusteella hyvin kielteisesti. Hellyyttä tai läheisyyttä ei ilmaistu parisuhteessa juuri lainkaan. Naisen mukaan seksi ja hellyys oli mahdotonta, koska hän ei edes uskaltanut tulla lähelle.

Eroon päätynyt pariskunta poikkesi muista pareista erityisesti yhteisen ajan määrässä. Parilla oli heidän sanojensa mukaan liikaa aikaa yhdessä. Koska kumpikaan puolisoista ei käynyt töissä kodin ulkopuolella, he viettivät muita enemmän aikaa yhdessä – ainakin fyysisesti. Pariskunnan naisen mukaan henkisesti he olivat kovin kaukana toisistaan ja hän koki itsensä yksinäiseksi. Hän kertoi myös, ettei heillä ollut yhteisiä asioita, koska he olivat niin erilaisia. Tästä syystä hän myös koki, että he eivät *enää sovi yhteen*. Kumpikaan puolisoista ei toivonut yhteistä aikaa kumppaninsa kanssa. Myös seksin ja hellyyden osalta pariskunnan voidaan nähdä eronneen kolmesta parisuhdettaan jatkaneesta parista. Pari kertoi, ettei heillä ollut seksiä tai hellyyttä ollut pitkään aikaan, lukuun ottamatta satunnaisia jalkahierontoja. Toisin kuin muut parit, he eivät kuitenkaan tuoneet esiin

toivovansa tähän muutosta. Tämä olikin ainut pari, jossa kumpikaan puolisoista ei ollut kiinnostunut seksistä.

Kolmen parisuhdettaan jatkaneen pariskunnan ja yhden eroon päätyneen parin keskustelujen erojen tarkastelun perusteella vaikuttaisi siis siltä, että vähäisetkin myönteiset asiat parisuhteessa voivat toisinaan kannatella parisuhdetta ja auttaa puolisoita säilyttämään kuva parisuhteestaan kestävästä ja tyydyttävästä väkivallasta huolimatta. Toisaalta myönteisten asioiden puuttuminen ei välttämättä johda parisuhteen eroon, vaan puoliset jatkavat yhdessä tyytymättömyydestään huolimatta. Tyytymättömyyttä tuottavien asioiden kohdalla taas vähintään toisen puolison halu muuttaa tilannetta voi olla yhteydessä suhteen jatkamiseen. Vastaavasti se, että kumpikaan ei enää toivo muutosta, voi kertoa jo heränneistä eroajatuksista ja enteillä eroa. Tämä tarkastelu antoi myös viitteitä siihen, että seksuaalisella tyytyväisyydellä ja aktiivisuudella parisuhteessa voisi olla erityistä merkitystä parisuhdetyytyväisyydelle ja suhteen jatkamiselle.

POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten erityisesti seksuaalista väkivaltaa parisuhteessaan kokeneet parit puhuvat suhteestaan pariterapiassa. Tutkimuksessa tarkasteltiin, millaisia tyytyväisyyttä ja tyytymättömyyttä tuottavia asioita parit nostavat esiin keskusteluissa ja miten nämä asiat kytkeytyvät parisuhteessa koettuun väkivaltaan. Mielenkiinnon kohteena oli myös se, nousisiko parien keskusteluissa esiin piirteitä, jotka voisivat selittää suhteessa pysymistä väkivallasta huolimatta. Vastaavan laista tutkimusta siitä, miten parisuhteesta puhutaan väkivallan ehkäisemiseen tarkoitettussa pariterapiassa, ei ole aiemmin tehty. Aiemmat tutkimukset väkivaltaa kokeneiden parien parisuhteiden tyytyväisyydestä ovat olleet kyselytutkimuksia, joissa aineistoa on analysoitu tilastollisin menetelmin. Pariterapia tämän tutkimuksen kontekstina ja aineiston laadullinen analysointi mahdollistivat väkivaltaa kokeneiden parien parisuhteen tarkastelun uudesta näkökulmasta.

Tutkimuksessa nousi esiin kuusi parisuhteen teemaa: (1) yhteinen aika, (2) yhdessä keskustelu, (3) positiivisten tunteiden ja välittämisen ilmaiseminen, (4) seksi ja intiimiys, (5) tasa-arvo sekä (6) luottamus. Näistä teemoista keskustellessaan tutkitut parit puhuivat huomattavasti useammin tyytymättömyydestään parisuhteeseen, mikä ei heidän terapiaan tulositynsä huomioon ottaen ole yllättävää. Aiempien tutkimusten mukaan parisuhdeväkivalta on yhteydessä nimenomaan

tyytymättömyyteen parisuhteessa (mm. Ackerman & Field, 2011; Shortt, Capaldi, Kim & Laurent, 2010).

Tässä tutkimuksessa naiset vaikuttivat olevan aktiivisempia keskustellessaan parisuhteen tyytyväisyyttä ja tyytymättömyyttä herättävistä asioista. Toisin sanoen puheotteita parisuhteesta oli helpompi löytää naisilta. Parisuhteen teemoista vain seksi ja intiimiys oli miesten useammin esiin nostama puheenaihe. Voi olla, että tällainen keskustelu parisuhteesta on tutumpaa naisille, he ovat ehkä tottuneempia puhumaan parisuhteensa eri puolista. Toisaalta heidän aktiivisuutensa voi kertoa heidän suuremmasta tyytymättömyydestään. Aiempi tutkimus on osoittanut väkivallan kielteisen vaikutuksen tyytyväisyyteen olevan merkittävämpi naisilla (Ackerman, 2012; Williams & Frieze, 2005) ja tyytyväisyyden laskevan väkivallan uhrilla enemmän kuin tekijällä (Stith, Green, Smith & Ward, 2008). Tämän tutkimuksen pareilla väkivalta oli joko molemminpuolista tai yksipuolista niin, että mies oli väkivallan tekijä ja nainen kokija.

Seuraavaksi tarkastelen jokaista parisuhteen teemaa peilaten sitä aiempiin tutkimuksiin. Parien keskusteluissa yhteisestä ajasta kävi ilmi, että pareilla oli vain vähän yhdessä vietettyä aikaa ja yhdessä tehtäviä asioita. Yhdessä ollessaankin puoliset saattoivat kokea olevansa henkisesti kaukana toisistaan ja tuntea olonsa yksinäisiksi. Aiemman tutkimuksen perusteella yhdessä vietetty aika on merkityksellistä puolisoitten parisuhdetyytyväisyydelle (mm. Claxton & Perry-Jenkins, 2008; Malinen, 2011) ja yksinäisyyden tunteet ovat yhteydessä vähäiseen parisuhdeonneen (Kontula, 2009). Huomion arvoista tässä tutkimuksessa oli, että vaikka niin miehet kuin naiset kertoivat yksinäisyyden kokemuksistaan, vain pariskuntien miehet toivoivat enemmän yhteistä aikaa puolisoitensa kanssa. Naiset olivat tilanteeseen tyytyväisempiä.

Yhteisen ajan lisäksi pareilla oli – satunnaisia ”hairahduksia” lukuun ottamatta – vain vähän yhdessä keskustelua. Yhdessä keskustelu koettiin raskaaksi ja sitä vaikeuttivat kodin huono ilmapiiri sekä puolisoitten maailmojen kohtaamattomuus. Yleisiä keskustelunaiheita olivat arkiset asiat ja työasiat. Tunteista ja parisuhteen ongelmallisista puolista puhuminen taas koettiin vaikeaksi. Tyytymättömyyttä tuottivat puolisoitten välillä helposti syntyvät konfliktit, jotka usein jäivät selvittämättä. Parit kertoivat keskustelua leimaavan työkeät sanat ja äänenpainot, mitätöinti, kuuntelemattomuus ja väärinymmärrykset. Parisuhteen liimaksi kuvailtuun kevyeen höpöttelyyn ja vitsailuun ei ollut ollut mahdollisuuksia vuosiin. Tällaista yhdessä hassuttelua monet Määtän (2000) tutkimuksen pareista pitivät yhtenä avio-onnensa selittäjänä.

Tämän tutkimuksen tulokset vastaavat yhdessä keskustelun osalta hyvin sitä, mitä aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet tyytymättömistä pariskunnista: heillä on vähemmän keskusteluja, tunteiden ilmaisua, toisen huomioimista ja kuuntelemista (Kontula, 2013). Lisäksi he puhuvat useammin kärsimättömin äänenpainoin, halveksien ja vähätellen (Määtä, 2000). Levensonin,

Carstensenin ja Gottmanin (1993) mukaan tyytymättömät parit saavat vain harvoin nautintoa yhteisistä keskusteluista ja heillä on enemmän erimielisyyksiä. Paajasen (2003) tutkimuksessa parisuhteen eroon päätyneet kertoivat päätyneessä suhteessa riitojen jääneen yleensä sopimatta. Kokemus, ettei vaikeista aiheista voi puhua, on myös yhteydessä tyytymättömyyteen parisuhteessa (Hazam & Finkenauer, 2000).

Väestöliiton kyselytutkimukseen vastanneet liittivät rakkauden tunteen ja läheisyyden parisuhdeonneen ja niiden puute ennusti tutkimuksen mukaan tyytymättömyyttä ja eroa (Paajanen, 2003). Tässä tutkimuksessa näitä aiheita käsiteltiin kahden parisuhteen teeman kohdalla: positiivisten tunteiden ja välittämisen ilmaisemisen sekä seksin ja intiimiyden. Positiivisten tunteiden ja välittämisen osoituksia oli pareilla vähemmän kuin aiemmin. Kaikki parit kuitenkin osasivat kertoa tapoja, joilla juuri heidän suhteessaan välittämistä ilmaistiin. Yhden parin keskusteluista kävi ilmi, miten lahjat ja huomionosoitukset tulkittiin aiempien ikävien kokemusten valossa kielteisesti. Ne nähtiin tapoina vaikuttaa toiseen tai vaatia lahjan varjolla jotain, minkä takia niistä saatettiin kieltäytyä. Seksistä ja intiimiydestä puhuttaessa kävi ilmi, että kaikilla pareilla parisuhteen tällainen läheisyys oli vähentynyt. Kolmella parilla ei ollut seksiä suhteessaan ja kahdella näistä pareista ei ollut muunkaan laista läheisyyttä tai hellyyttä. Kontulan (2013) tutkimuksen mukaan fyysisen läheisyyden, koskettelun ja suudelmien väheneminen ovat yhteydessä tyytymättömyyteen ja eroon parisuhteessa.

Selitykset seksin vähenemiselle vaihtelivat tutkimuksen parien väleillä, mutta myös saman parin eri osapuolten välillä. Syitä olivat muun muassa lasten saannin vaikutus kahdenkeskiseen aikaan sekä kielteiset kokemukset seksiin liittyen. Yksi naisista kertoi seksin loppuneen, kun hänelle oli tullut tunne, että hän joutui seksillä ostamaan puolisoltaan hellyyttä. Toinen nainen taas kertoi kokeneensa, että puoliso kohteli häntä kuin käyttöesineenä, minkä seurauksena heillä ei enää ollut seksiä. Tulokset ovat osittain yhdenmukaisia aiemman tutkimuksen kanssa, jonka mukaan parisuhteeseensa tyytymättömillä on alhaisempi seksuaalinen tyytyväisyys, vähemmän yhdyntöjä ja enemmän ongelmia oman tai puolison haluttomuuden takia (Kontula, 2009). Aiemman tutkimuksen mukaan nämä parisuhdeseksiin liittyvät asiat olisivat tärkeitä niin naisille kuin miehille. Kuitenkin tässä tutkimuksessa seksin puute vaivasi vain miehiä. Naisista puolet eivät pitäneet seksiä niin tärkeänä ja puolet eivät olleet kiinnostunut siitä lainkaan.

Tässä tutkimuksessa naiset olivat erityisen tyytymättömiä tasa-arvon toteutumattomuuteen suhteessa, mikä tukee Möllerin, Hwangin ja Wickbergin (2008) tutkimuksen tulosta, että parisuhteen tasa-arvoisuus olisi erityisen merkityksellistä naisten tyytyväisyydelle. Aiemman tutkimuksen mukaan parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä taloudelliseen tasa-arvoon (Gong, 2007) ja palkattoman työn oikeudenmukaiseen jakautumiseen puolisoitten välillä (Malinen, 2011). Lisäksi

tyytyväisyyteen on yhteydessä kokemus siitä, että puoliset panostavat toisiinsa yhtä paljon (Kontula, 2013) ja tarjoavat toisilleen emotionaalista tukea (Cramer, 2006). Tässä tutkimuksessa parit näkivät epäkohtia kaikissa edellä mainituissa asioissa. Naiset olivat tyytymättömiä siihen, ettei tasa-arvo toteutunut siinä, miten lastenhoito ja kotityöt jaettiin puolisoitten välillä tai miten molempien tunteet ja tarpeet tulivat huomioituksi suhteessa. He myös kokivat miehillä olevan enemmän vapautta ja omaa aikaa kuin naisilla. Sekä naiset että miehet toivat esiin epätasa-arvon päätöksenteossa ja perheen taloudellisesta pärjäämisestä huolehtimisessa. Suhteen valta-asetelmat olivat parien mukaan vaihdelleet jonkin verran eri elämäntilanteissa, minkä seurauksena puoliset olivat joissain kohdin olleet tasa-arvoisempia keskenään. Yksi pareista toi esiin väkivallan lisäävän valtaa toisella puolisoilla ja siten heikentävän tasa-arvoa.

Kontulan (2009) tutkimuksessa yhtenä onnellisen parisuhteen kriteerinä oli luottamus kumppaniin ja hänen uskollisuuttaan kohtaan. Tässä tutkimuksessa luottamusteema nousi kahdella parilla keskustelunaiheeksi. Molemmilla heistä oli ollut uskottomuutta suhteessaan, mikä Paajasen (2003) tutkimuksen mukaan enteilisi vahvasti tyytymättömyyttä ja jopa eroa parisuhteessa. Toisella parilla luottamuspula oli molemmiin puolista ja mustasukkaisuuden tunteisiin oli pyritty vaikuttamaan yhteisillä säännöillä siitä, mitä on lupa tehdä. Toisen parin kohdalla miehen luottamuspula näkyi vaimon menojen, tekojen ja seurauksien kontrolloimisena ja arvosteluna, minkä vaimo koki lisäävän omaa huonovointisuuttaan. Kontulan (2009) mukaan suhteen onnellalle ei ole juurikaan edellytyksiä, jos kumppaniin ei voi luottaa. Tämän tutkimuksen perusteella myös tunne, ettei itseä luoteta, näyttäisi syövän parisuhdetyytyväisyyttä.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan sanoa, että seksuaalista väkivaltaa kokeneilla pareilla tyytymättömyyttä parisuhteessa tuottivat samat asiat kuin aiemman tutkimuksen perusteella pareilla yleensä. On kuitenkin mahdollista, että seksuaalinen tai muunlainen väkivalta lisää näitä tyytymättömyyttä aiheuttavia asioita tai sillä voi olla niitä kärjistävä vaikutus. Väkivallan on esimerkiksi osoitettu lisäävän puolisoitten välillä sanallista aggressiota, kuten syyllistämistä, arvostelua, nimittelyä, ivaa ja kiroilua, ja vähentävän rakentavaa keskustelua (Feldman & Ridley, 2000; Ridley & Feldman, 2003). Lisäksi väkivaltaiset parit tekevät vähemmän kompromisseja ratkaistessaan ongelmia, ilmaisevat vähemmän tunteita keskustellessaan ja välttelevät muita pareja enemmän ongelmallisista aiheista keskustelua. Väkivallan on myös osoitettu olevan yhteydessä epätasa-arvoon päätöksenteossa ja taloudelliseen epätasa-arvoon (Xu, Kerley & Sirisunyaluck, 2011). On myös muistettava, että väkivalta vaikuttaa puolisoitten henkilökohtaiseen hyvinvointiin, minkä seurauksena heillä voi olla vähemmän resursseja huolehtia parisuhteestaan. Väkivalta on yhteydessä muun muassa masennukseen niin väkivallan tekijällä kuin kokijalla (Anderson, 2002). Väkivalta myös aiheuttaa monia kielteisiä tunteita, kuten pelkoa, vihaa ja häpeää (Heiskanen & Piispa, 1998)

ja se on yhteydessä uhrin vähentyneeseen seksuaaliseen halukkuuteen (Campbell, 2002). Nämä kaikki epäilemättä vaikuttavat parisuhteen läheisyyteen ja intiimiyteen.

Mielenkiintoista tässä tutkimuksessa oli, että parit eivät yleensä liittäneet väkivaltaa suoraan parisuhteen tyytymättömyyttä tuottaviin tekijöihin. Kaikkien parisuhteen teemojen kohdalla väkivalta kyllä tuli jollain lailla esiin – yleensä kuitenkin epäsuorasti niin, ettei ollut varmaa tunnustiko puhuja kuvailemaansa asiaa väkivallaksi. Henkistä väkivaltaa, kuten nöyryyttävää, välinpitämätöntä tai hallintaan pyrkivää käytöstä, ei kutsuttu väkivallaksi. Väkivaltaan viitattiin parien keskusteluissa kiertoilmauksin, esimerkiksi sanoin ”kun meillä rupes meneen pieleen” tai ”kun tuli ongelmia”. Vaikuttaisi siis siltä, että väkivallasta ja parisuhteeseen vaikuttavista muista tekijöistä on vaikeaa puhua samassa lauseessa. Vaikka parit eivät tuoneet esiin väkivallan ja parisuhteen kielteisten puolten yhteyttä toisiinsa, voidaan niiden olettaa tästä huolimatta liittyvän toisiinsa. Parien keskustelujen perusteella väkivalta ja parisuhteen ongelmat tapahtuivat ajallisesti samaan aikaan, mikä viittaa niiden välillä olevan jonkinlainen yhteys.

Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita myös siitä, nousisiko parien keskusteluista esiin asioita, jotka selittäisivät väkivaltaisessa suhteessa pysymistä. Tästä saatiin vain hyvin viitteellisiä tuloksia. Pariskunnat eivät keskusteluissaan kommentoineet sitä, mitkä asiat vaikuttivat siihen, että he jatkoivat suhdetta väkivallasta huolimatta. Parisuhdettaan jatkaneiden ja eroon päätyneiden parien tarkastelu kuitenkin antoi viitteitä siitä, että jo vähäiset myönteiset asiat parisuhteessa voivat toisinaan kannatella parisuhdetta niin, että puolisoiden on helpompi säilyttää kuva parisuhteestaan tyydyttävänä ja kestäväenä. Tämä tulos olisi samansuuntainen Shorttin, Capaldin, Kimin & Laurentin (2012) tutkimuksen tulosten kanssa, jotka osoittivat positiivisten tunteiden, kuten kiinnostuksen ja huumorin, lisävään parisuhdetyytyväisyyttä väkivaltaa kokeneilla pareilla. Huomionarvoista on, että myönteisten asioiden puuttuminen ei tämän tutkimuksen parien kohdalla johtanut kaikissa tapauksissa eroon, vaan osa pareista jatkoi yhdessä parisuhteen tyydyttymättömyydestä huolimatta. Toinen suhteessa pysymistä mahdollisesti selittävä asia oli puolisoiden halu muuttaa tyytymättömyyttä tuottavia asioita, mikä voi kertoa halusta taistella suhteen puolesta. Kolmanneksi tutkimus antoi viitteitä siitä, että seksuaalisella tyytyväisyydellä ja aktiivisuudella voi olla erityistä merkitystä suhteen jatkuvuudelle. Tämä tulos tukisi aiempien tutkimusten tuloksia, joiden mukaan seksuaaliset ongelmat ja seksuaalisen aktiivisuuden puute ovat merkittäviä avioeron ennustajia (Kontula, 2009; Paajanen, 2003).

Tutkimuksen tarkoituksena oli lisätä ymmärrystä seksuaalista väkivaltaa kokeneiden parien parisuhdetyytyväisyydestä. Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä, jolla aineisto oli mahdollista saada selkeään ja tiiviiseen muotoon kadottamatta olennaista informaatiota. Sisällön analyysiä on toisinaan kritisoitu siitä, että järjestetty aineisto nähdään tutkimuksen tuloksina

ja mielekkäät johtopäätökset jäävät tekemättä (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Lisäksi analyysia on kritisoida subjektiivisuudesta, sillä tutkija vaikuttaa valinnoillaan väistämättä tuloksiin. Olen pyrkinyt ottamaan kritiikin huomioon tutkimuksessani. Käytännössä tämä on näkynyt siinä, että tulokset ovat syntyneet pitkän prosessin tuloksena ja olen pyrkinyt kuvaamaan tuota prosessia mahdollisimman avoimesti tutkimusraportissa. Lisäksi olen pyrkinyt olemaan jatkuvasti tietoinen omasta roolistani tutkimuksen tekijänä.

Tutkimuksen luotettavuutta parantaakseni olen pyrkinyt avoimuuteen tutkimusraportissa. Olen kuvannut analyysin vaiheet ja tulokset yksityiskohtaisesti. Tuloksia olen havainnollistanut selkeillä ja kuvaavilla puheotteilla, jotka auttavat ymmärtämään aineistosta tekemiäni päätelmiä. On kuitenkin todettava, että päätökset puheotteista olen tehnyt yksin, mikä kasvattaa mahdollisuutta vääristymiin niiden valinnassa. Vaarana on, että olen tietoisesti tai tiedostamattani nostanut yksipuolisesti tietyntyyppisiä otteita esiin.

Parisuhdeväkivalta ja parisuhdetyytyväisyys tutkimuksen aihepiireinä voivat herättää vahvoja tunteita ja ennako-odotuksia. Tutkimuksen luotettavuutta olen pyrkinyt lisäämään tiedostamalla omat asenteeni ja käsitykseni tutkittavasta aiheesta. Olen pyrkinyt perustamaan tulokset parien keskusteluihin pariterapiassa, en omiin tulkintoihini. Ymmärrän kuitenkin, että aineistolähtöisessä analyysissa tulokset syntyvät ikään kuin aineiston kanssa keskustellen, jolloin tutkijan tulkinnat ovat osa tutkimusta.

Tutkimukseen liittyy joitain rajoituksia. Ensinnäkin tutkimuksen aineisto oli varsin suppea, vain neljä paria. Laajoja yleistyksiä tuloksista ei siis voi tehdä. Laajalle yleistettävien tulosten saaminen ei toisaalta ollut tutkimuksen tarkoituskaan, vaan tarkoitus oli lisätä ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Toiseksi tutkimuksen aineistona olivat pariterapiaistunnot, joissa ensisijaisena puheenaiheena oli parien kokema väkivalta – ei heidän parisuhdetyytyväisyytensä. Tästä syystä parisuhteen teemoista keskustelun määrä vaihteli paljon parien välillä ja tuloksissa painottuvat ne parit, jotka puhuivat paljon parisuhteensa tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä herättävistä puolista. Lisäksi pariterapia kontekstina voi rohkaista pareja puhumaan erityisesti parisuhteen ongelmista, jolloin tyytymättömyyttä herättävät asiat painottuvat enemmän. Toisaalta pariterapiakontekstia voidaan myös pitää tämän tutkimuksen vahvuutena. Parien aidot keskustelut parisuhteestaan tutkimuksen aineistona ja analyysin aineistolähtöisyys mahdollistivat tutkittavien parien omien ajatusten ja näkemysten esiin tuomisen. Tämä ei olisi ollut samalla lailla mahdollista esimerkiksi kyselytutkimuksessa. Kolmas tutkimukseen liittyvä rajoitus koskee tutkittujen parien valintaa. Tutkimuksen parit valittiin sen perusteella, miten he vastasivat ACBI-lomakkeen seksuaalista väkivaltaa käsittelevään osaan, eli he olivat siis siltä osin varsin homogeeninen ryhmä. Tämä rajoittaa entisestään tulosten yleistettävyyttä.

Tutkimuksen suurin anti on uuden tiedon tuottaminen siitä, millaisia tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä herättäviä asioita seksuaalista väkivaltaa kokeneet parit nostavat esiin keskustellessaan parisuhteestaan pariterapiassa. Koska pareja ei ollut ohjeistettu puhumaan juuri näistä asioista vaan ne ovat nousseet keskustelunaiheiksi luonnostaan, voidaan niiden ajatella olevan pareille merkityksellisiä. Tätä tietoa terapeutit voivat hyödyntää työskennellessään parien kanssa, kun taustalla on seksuaalista väkivaltaa. Se auttaa työntekijää arvioimaan, millaisista parisuhteen teemoista myös väkivaltaa kokeneiden parien kanssa olisi syytä keskustella. Tutkimuksesta on siis käytännön hyötyä terapiatyötä tekeville.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ollut selvittää, miten miehet ja naiset eroavat tavoissaan puhua parisuhteen tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä tuottavista puolista. Kuitenkin tuloksissa tuli esiin joitain eroja siinä, miten tai mistä miehet ja naiset puhuvat puhuessaan parisuhteestaan. Näitä puhetapojen eroja olisikin jatkossa kiinnostavaa selvittää tarkemmin. Osa tämän tutkimuksen tuloksista oli vain viitteellisiä ja myös niitä olisi tarpeen tutkia lisää. Tällainen viitteellinen tulos oli esimerkiksi se, että parien seksuaalisella tyytyväisyydellä sekä halulla muuttaa epätyytyttäviä asioita suhteessaan voisi olla vaikutusta siihen, jatkavatko he yhdessä väkivallasta huolimatta. Näitä tekijöitä voisi pyrkiä selvittämään tarkemmin esimerkiksi kyselytutkimuksella. Mielenkiintoista olisi myös selvittää eroon päätyvien syitä päättää suhde. Nousevatko jotkin tietyt parisuhteen osa-alueet heidän keskusteluissaan erityisesti esiin? Tässä tutkimuksessa eroon päätyneitä pareja oli vain yksi, minkä takia tällainen tarkastelu ei olisi ollut mielekäästä. Tutkituissa pareissa oli myös vain yksi pari, jolla väkivalta oli heidän sanojensa mukaan loppunut terapian päättyessä. Suuremmalla aineistolla myös tällaisten parien tarkempi tarkastelu olisi mielenkiintoista. Miten he puhuvat parisuhteestaan? Löytyykö keskusteluissa parisuhteen osa-alueista jotain, joka ennustaisi väkivallan loppumista? Näiden kysymysten tutkiminen voisi hyödyttää työntekijöitä, jotka suunnittelevat väkivaltaa kokevien parien terapiatapaamisia ja niiden keskustelunaiheita.

LÄHTEET

- Ackerman, J. (2012). The relevance of relationship satisfaction and continuation to the gender symmetry debate. *Journal of Interpersonal Violence, 27*, 3579–3600.
- Ackerman, J. M., & Field, L. (2011). The gender asymmetric effect of intimate partner violence on relationship satisfaction. *Violence and Victims, 26*, 703–724.
- Anderson, K. L. (2002). Perpetrator or victim? Relationships between intimate partner violence and well-being. *Journal of Marriage and Family, 64*, 851–863.
- Beach S. R. H, Katz J., Sooyeon, K., & Brody, G. H. (2003). Prospective effects of marital satisfaction on depressive symptoms in established marriages: A dyadic model. *Journal of Social and Personal Relationships, 20*(3), 355–371.
- Bielawska-Batorowicz, E., & Kossakowska-Petrycka, K. (2006). Depressive mood in men after the birth of their offspring in relation to a partner's depression, social support, fathers' personality and prenatal expectations. *Journal of Reproductive and Infant Psychology, 24*(1), 21–29.
- Bonomi, A. E., Thompson, R. S., Anderson, M., Reid, R. J., Carrell, D., Dimer, J. A., & Rivara, F. P. (2006). Intimate partner violence and women's physical, mental, and social functioning. *American Journal of Preventive Medicine, 30*(6), 458–466.
- Bower, D., Jia, R., Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S. C., & Brown, G. L. (2013). Trajectories of couple relationship satisfaction in families with infants. The roles of parent gender, personality, and depression in first-time and experienced parents. *Journal of Social and Personal Relationships, 30*(4), 389–409.
- Brock, R. L., & Lawrence, E. (2008). A longitudinal investigation of stress spillover in marriage. Does spousal support adequacy buffer the effects? *Journal of Family Psychology, 22*(1), 11–20.
- Byers, E. S. (2005). Relationship satisfaction and sexual satisfaction: A longitudinal study of individuals in long-term relationships. *The Journal of Sex Research, 42*, 113–118.
- Campbell, J. (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet, 359*, 1331–1336.
- Claxton, A., & Perry-Jenkins, M. (2008). No fun anymore, leisure and marital quality across the transition parenthood. *Journal of Marriage and Family, 70*(1), 28–43.

- Coker, A. L., Davis, K. E., Arias, I., Desai, S., Sanderson, M., Brandt, H. M., & Smith, P. H. (2002). Physical and mental health effects of intimate partner violence for men and women. *American Journal of Preventive Medicine, 23*(4), 260–268.
- Cramer, D. (2006). How a supportative partner may increase relationship satisfaction. *British Journal of Guidance & Counselling, 34*(1), 117–131.
- Cropley, C. J., & Reid, S. A. (2008). A latent variable analysis of couple closeness, attributions, and relational satisfaction. *The Family Journal. Counseling and Therapy for Couples and Families, 16*(4), 364–374.
- Dufort, M., Stenbacka, M., & Gumpert, C. H. (2015). Physical domestic violence exposure is highly associated with suicidal attempts in both women and men. Results from the national public health survey in Sweden. *European Journal of Public Health, 25*(3), 413–418.
- Ellsberg, M., Jansen, H.A.F.M., Heise, L., Watts, C.H., & García-Moréno, C. (2008). Intimate partner violence and women's physical and mental health in the WHO multi country study on women's health and domestic violence: an observational study. *Lancet, 371*, 1165–1172.
- Feldman, C. M., & Ridley, C. A. (2000). The role of conflict-based communication responses and outcomes in male domestic violence toward female partners. *Journal of Social and Personal Relationships, 17*, 552–573.
- Fincham, F., Beach, S., Harold, G., & Osborne, L. (1997). Marital satisfaction and depression. Different causal relationships for men and women? *Psychological Science, 8*(5), 351–357.
- Fischbach, R.L., & Herbert, B. (1997). Domestic violence and mental health. Correlates and condrums within and across cultures. *Social Science & Medicin, 45*, 1161–1176.
- Golding, J. M. (1999). Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders. A meta-analysis. *Journal of Family Violence, 14*(2), 99–132.
- Gong, M. (2007). Does status inconsistency matter for marital quality? *Journal of Family issues, 28*(12), 1582–1610.
- Gottman, J.M., Coan, J., Carrere, S., & Swanson, C. (1998). Predicting marital happiness and stability from newlywed interactions. *Journal of Marriage and the Family, 60*(1), 5–22.
- Greeff, A. P., & DeBruyne, T. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy, 26*, 321–334.

- Hawkins, D.N., & Booth, A. (2005). Unhappily ever after, effects of long-term, low-quality marriages on well-being. *Social Forces*, 84(1), 445–465.
- Hazam, H., & Finkenauer, C. (2000). Disclosure and secrecy in marriage: Do both contribute to marital satisfaction? *Journal of social and personal relationships*, 17, 245–263.
- Heiskanen, M., & Piispa, M. (1998). *Usko, toivo, hakkaus. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta*. Tilastokeskus, tasa arvoasiain neuvottelukunta ja Oikeus 1998:12.SVT. Helsinki.
- Heiskanen, M., & Ruuskanen, E. (2010). Tuhansien iskujen maa. Miesten kohtaama väkivalta Suomessa. *Helsinki: Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (Heuni). Julkaisusarja no. 66*, 19.
- Holma, J., Laitila, A., & Seikkula, J. (2009). *Pariterapia parisuhdeväkivallan ehkäisemisen keinona. Tutkimussuunnitelma*. Jyväskylän yliopisto.
- Homish, G. G., & Leonard, K. E. (2007). The drinking partnership and marital satisfaction. The longitudinal influence of discrepant drinking. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol. 75(1), 43–51.
- Humphreys, J., & Lee, K. (2005). Sleep disturbance in battered women living in transitional housing. *Issues in Mental Health Nursing*, 26(7), 771–780.
- Johnson, M. D., Cohan, C. L., Davila, J., Lawrence, E., Rogge, R. D., Karney, B. R., Sullivan, K. T. & Bradbury, T. N. (2005). Problem-solving skills and affective expressions as predictors of change in marital satisfaction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(1), 15–27.
- Kontula, O. (2009). *Parisuhdeonnan avaimet ja esteet*. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja E 38/2009. Helsinki: Väestöliitto.
- Kontula, O. (2013). *Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä*. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja E 47/2013. Helsinki: Väestöliitto.
- Latvala, E., & Vanhanen-Nuutinen, L. (2001). Laadullisen hoitotieteen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa S. Janhonen & M. Nikkonen (toim.). *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*, (s. 21–43). Helsinki: WSOY.
- Levenson, R. W., Carstensen, L. L., & Gottman, J. M. (1993). Long-term marriage: Age, gender and satisfaction. *Psychology and aging*, 8, 301–313.
- Lindhorst, T., & Beadnell, B. (2011). The long arc of recovery. Characterizing intimate partner violence and its psychosocial effects across 17 years. *Violence Against Women*, 17(4), 480–499.

- Loxton, D., Schofield, M., & Hussain, R. (2006). Psychological health in midlife among women who have ever lived with a violent partner or spouse. *Journal of Interpersonal Violence, 21*(8), 1092–1107.
- Malinen, K. (2011). *Parisuhde pikkulapsiperheessä*. Jyväskylän yliopisto.
- McCaw, B., Golding, J. M., Farley, M., & Minkoff, J. R. (2007). Domestic violence and abuse, health status, and social functioning. *Women & Health, 45*(2), 1–23.
- Mehtola, S. (2006). Verkostot auttamisen tukena. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto Ry (toim.), *Perhe -ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä*, (s. 93–103). Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Mitchell, R. E., & Hodson, C. A. (1983). Coping with domestic violence: social support and psychological health among battered women. *American Journal of Community Psychology, 11*, 629–654.
- Montesi, J. L., Fauber, R. L., Gordon, E. A., & Heimberg, R. G. (2010). The specific importance of communicating about sex to couples' sexual and overall relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships, 28*(5), 591–609
- Muise, A., Giang, E., & Impett, E. A. (2014). Post sex affectionate exchanges promote sexual and relationship satisfaction. *Archives of Sexual Behavior, 43*, 1391–1402.
- Määttä, K. (2000). *Kestävä parisuhde* (2. painos). Helsinki: Werner Söderström Oy.
- Möller, K., Hwang, C. P., & Wickberg, B. (2008). Couple relationship and transition to parenthood. Does workload at home matter? *Journal of Reproductive and Infant Psychology, 26*(1), 57–58.
- Nathanson, A. M., Shorey, R. C., Tirone, V., & Rhatigan, D. L. (2012). The prevalence of mental health disorders in a community sample of female victims of intimate partner violence. *Partner Abuse, 3*(1), 59–75.
- Nousiainen, V., & Perttu, S. (2002). Väkivallan traumaattiset vaikutukset. Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.), *Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta: Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen*, (s. 50–63). Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Nur, N. (2014). Association between domestic violence and miscarriage. A population-based cross-sectional study among women of childbearing ages, Sivas, Turkey. *Women & Health, 54*(5), 425–438.
- Ojuri, A. (2006). Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto Ry (toim.), *Perhe -ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä*, (s. 16–39). Hämeenlinna: Karisto Oy.

- Paajanen, P. (2003). *Parisuhde koetuksella: käsityksiä parisuhteesta ja sen purkautumisesta*. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja E 17/2003. Helsinki: Väestöliitto.
- Perttu, S. (2002). Mitä on naisiin kohdistuva väkivalta? Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.), *Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta: Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen*, (s. 17–44). Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Perttu, S. (2002). Naisen selviytymisprosessi ja sen tukeminen. Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.), *Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta: Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen*, (s. 84–102). Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Purdom, C. L., Lucas, J. L., & Miller, K. S. (2006). Couple type, parental status and the mediating impact of social support. *North American Journal Of Psychology*, 8(1), 1–12.
- Ridley, C. A., & Feldman, C. M. (2003). Female domestic violence toward male partners. Exploring conflict responses and outcomes. *Journal of Family Violence*, 18(3), 157–170.
- Salmela-Aro, K., Aunola, K., Saisto, T., Halmesmäki, E., & Nurmi, J-E. (2006). Couples share similar changes in depressive symptoms and marital satisfaction anticipating the birth of a child. *Journal of Social and Personal relationships*, 23(6), 901–919.
- Shortt, J. W., Capaldi, D. M., Kim, H. K., & Laurent, H. K. (2010). The effects of intimate partner violence on relationship satisfaction over time for young at-risk couples. The moderating role of observed negative and positive affect. *Partner Abuse*, 1(2), 131–151.
- Stith, S. M., Green, N. M., Smith, D. B., & Ward, D. B. (2008). Marital satisfaction and marital discord as risk markers for intimate partner violence. A meta-analytic review. *Journal of Family Violence*, 23, 149–160.
- Säävälä, H., & Nyqvist, L. (2006). Miestyö. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto Ry (toim.), *Perhe ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä*, (s. 40–62). Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Tolman, R.M., & Rosen, D. (2001). Domestic violence in the lives of women receiving welfare: mental health, substance dependence, and economic well-being. *Violence against women*, 7, 141–158.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. & Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction. A meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 574–583.
- Williams, S. L., & Frieze, I. H. (2005). Patterns of violent relationships, psychological distress, and marital satisfaction in a national sample of men and women. *Sex Roles*, 52, 771–784.

Yount, K. M., & Li, L. (2011). Domestic violence and obesity in Egyptian women. *Journal of Biosocial Science*, 43, 85–99.

Xu, X., Kerley, K. R., & Sirisunyaluck, B. (2011). Understanding gender and domestic violence from a sample of married women in urban Thailand. *Journal of Family Issues*, 32(6), 791–819.